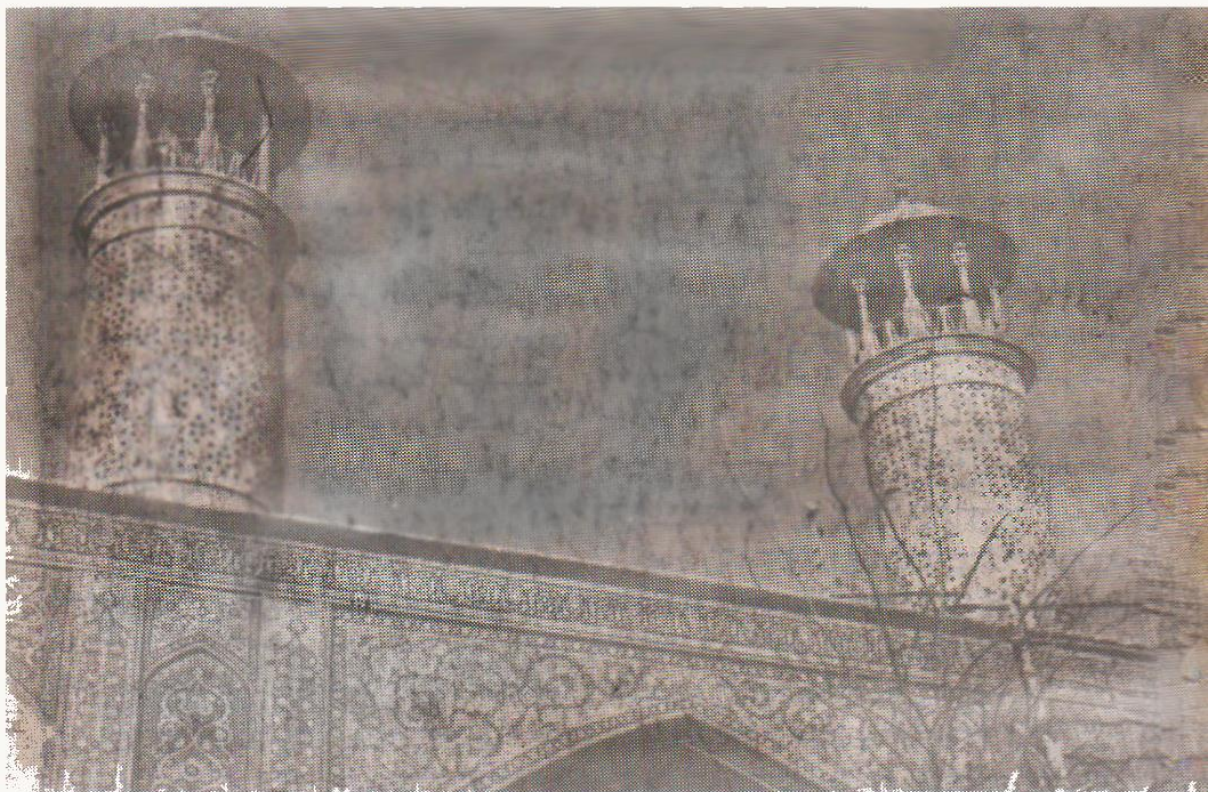

گۆرڤى كوردستان

نەوروز ھاڭكەلىو، بانە مەرى ۱۳۶۰ ھەتاوى و ۱۹۸۱ زابىنى و ۲۵۹۳ كوردى -
سالى دوو۵م ژمارەى ۳ و ۳
نوخى ۵ تومان

نومايهك له

مژگهوتى جامعە، يادار الاحسان شارى سنه

ئەم مژگە وتە . ئەمانە لاخان ، ئەردەلان والى كوردستان لە ۱۲۲۷ كۆچى و ۱۸۰۷ زابىنى و ۲۴۱۹
كوردى دەسى داووتى، لە ۱۲۳۲ كۆچىدا تەواوى كردو، شىعرەكانى ئەم مژگە وتە ميرزا فتح اللە خوڤم
، كوردستانى دای ناون ،

به ناوی خودا بانگه وازبویه کیه تی

ویست بی ، بای زریان گوی
نه زرینگینیتیه وه ، بای شمالیش
شما مهی باکردن و ، خوقه فکردن به سر
شم و ، شهوا نه خاته باخه لیه وه . مروفی
موسلمان نابی گف بکات ، له ریگلای ،
خودا سه پانندن به سر خه لکا په لاماری
شم و ، شهو بدات و ، دهس بکا به کوشت و ،
برینی به ره ی موسلمانان و ، خه لکی له
مال ونیشتمانی ثا واره و ، ده ره بدر کهن .
خودا له سوره ی به قهره ثایه ی ۸۴ و
۸۵ و ۸۶ شا ، له باره ی خیلی جوله که کانا
ده لیلی : نیمه له شیوه ، شه ی به نی شیسرائیل
به لیمان وه رگرت ، که خوینی به کترین
نه ریژن و ، به کتر له سر مال وجیگه و ،
ریگه و ، نیشتمان - ده رنه کهن ، وه شیوه ش
شم په یمانه تان به ست و به لینیشتان دا
که چی ، هه رشیوه بون که خوینی
به کتری تان رژان و پژان و ، کوزریکتان
له خزم و ، که سی خوتان له خانوبه ره و ،
مال و ، حال ونیشتمانیان وه ده رنا
دهری و ثا واره تان کردن ، له حالیکه
له پیشا پشتتان دابو به پشتی به که وه
له سر به کترین به جواب بوون .
شه گهر دژو ، دوژمنانتان هندی
له شیوه یان به دلیل بگرتبایی بو
رزگار بونی شه وان فیدیه و یارمه تان
شه دا ، له حالیکه له سر شیوه جه رام بو ،

خودا له قورثاناله سورهی موباره
که ی ، شه نفال ثایه ی ۴۶ دا ، به به ره ی
موسلمانان ده ستور شه دا و ، شه قهر مییی :
"وَاطِيعُوا لِلَّهِ وَرَسُولَهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
فَتَفَشَلُوا وَتَذْهَبَ رِيحُكُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ
مَعَ الصَّابِرِينَ "

یانی : له خودا و ، پیغه مبهری شیسلام
په بیره وی پکن و ، له گهل به کا ، گیره و ،
کیشه و ، شهرو ، ده مفری ساز مه کهن ،
چونکا قره قرو ، سیمرسیمر کردن له ته ک
به کا هویی کزو ، که ساسی و ، لاوازی و ، -
بی تینی و ، هه ژاری شیوه بیک دینی و ،
شیر له راست دژ و دوژمنانا خوتان
پبی راگیرناگری و تاقه ت وهیژتانه له
دهس شه چی و ، ثابروتان شه روا و ،
شکوتان نامینی .
که م جیکلدان مهبین ، پایه دارو ،
سهخت و پته و ، له راست گیرو ، گرفتیی
روژگارا ، راهستن . خوداش یارمه تی
شه وان شه دا که وه کیو ره ق راهستن
و ، به هیچ گژه بایه ک ، وه شنه نا که ون ،
یان وه ک گهنم و ، جو که وریشکه ، نه که ون ،
با به م لاو ، لادانه یان شه کی تیتیه وه و ،
خولیان پی نه دا . واتا مروفی موسلمان
شه وه یه ، که به هه ر بایه ک شه ن ته کات
به لکو موسلمان شه بی مروف دوست و ،
گهل و ، نیشتیمان و ، موسلمان خوشه

که شهوانه له مال و، نیشتمانیان
 ده رکه نه ده ری، ئایایوه به هندی له
 کتیبی ئاسمانی ئیمان و، بیرو اتان
 ههیدو، به هینه که ی تری، بی پروان؟
 هه رکه سی له ئیوه ئاوه هه رفته ر
 و، ئاکارو، کرده وه یه کی هه بی بیجگه
 له روژه ره شی له دنیا دا چ پاداش و،
 دهس خوشانه یه کی، وه گیردی؟

نه و جو ره مرو فیانه له قیامه تیشا
 توشی زهخت ترین عذاب و، سزا ونزای
 خودا ئه بن، له و ره فتارو ئاکارانه ی
 وایوه ئه که ن خودا بی ئاگانیه .
 ئه مانه، ئه و که سانه ن وائهو
 دنیا یان داوه به م دنیا شهوانه له
 لایان خودا وه، نه یارمه تی ئه درین، وه
 نه عذاب و سزایشان له سه رسوک ئه بی.
 ئیمه بوی ئه م ئایه تانه مان
 دیار دی کرد تا بزانه مرو فی خاوه ن
 ئاوه زو، دیندار ئه بی ئه ونه ی وا،
 له بیر ژبیان و، ئابروی خویه تی
 زیاتر، ئه بی له بیر پاراستنی ژین و،
 ئابروی به ره ی موسلمانان و، هوزو،
 کومه لی خوشیا بیت .

مرو فی موسلمان هه رکا تی هوش و،
 بیری به ئابروی موسلمانان وهوزو
 کومه لی خویه وه بوو کاروباری نه ته وه ی
 و، ئایینیش له لای ئه و به ریز ئه بی .
 ئه شی بزانه ن مرو فکا تی به ریزه که
 هوزو کومه ل و موسلمانان ها ونیشتمانه

که ی به ریز بی و ریزی کومه لیش به
 ئه ستوی تهک ته کی موسلمانان و کومه له
 هه رکا تی خه لک دروشمی دینی و
 نه ته وه یی خوی به ریزوپاک و بیخه وش
 بزانه ی حورمه ت و ریزی موسلمانان و،
 هوزو نه ته وه شی باش ئه پاریزی .

گرشهی کوردستان

— خاوه ن ئیمتیا زو، به ریوه به ری،
 بهر پرسیار:

محهمه د صالح ئیبرا هیمی محهمه دی .
 نشانی : تهران - خیابان مصدق - کوچه
 سرمد - پلاک ۱۰ طبقه ۱

صندوق پستی شماره ۳۱۴/۱۷۴۴ - منطقه ۱۳
 دانشگاه تهران . تلفن : ۶۴۲۷۴۴

رپیازی
 ئه م گوڤاره

گوڤاریکی مانگانه ی سیاسی، کۆمه لای
 یه تی، عیلمی، ئه ده بی و هونه ری یه، و به
 زمانه ی شیرینه ی کوردی بلا و ئه بیته وه
 وه پیوه ندی به هیچ حیزب و کۆپو تا قمیکه وه
 نییه .

سهر به خۆیه وله ژیر چاوه دیری کۆپی
 نوسه رانی تایبه تی ده م و ده سگای گوڤاره که،
 له تاران ده ره ئه چنی . تا بۆمان بکرتی بو
 بوژانه وه وگه شه پی دان و په ره پی دان به فه ره نگ و
 زمانه ی نه ته وه که مان ورامالین وراو نانی په خنه کردنی
 و پاشا وه ی ره ژیه
 سهر به ئیمپریالزم تی ئه کوشین

به ناوی خودای بی وینه

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْوَالِدَاتُ إِذَا قُلْنَ

لَايَاتٍ لِلْعَالَمِينَ . سورهی روم ثایه تی ۲۲ .

یانی: (دروست کردنی ئاسمانگه ل و ، زهوی و ، جیاوازیبونی
زمانه کانتان و ، رنگه کانتان له ثایه ت و ، نیشانه گه لی خودان ، بو
شه و کسه سانه ی و اعالم و ، زانان) .

زمانی کوردی له سایه ی کوماری ئیسلامی ئیراناده توانی ئازادبیت :
هندی له " جامیعه شناسان " (کومهل ناسان) ده لین : پیداویست و
ئیحتیاجی ژبان ، ئینسانی ناچارکرد ، گه له سهردوویی بروات و ، دهستی
بوپه پیداکردنی خواردمه نی و بژیو ، یا بوده س کردنه وه بخا ته کار ، پاشان
ورده ، ورده بالای راست بووه و ، په نجه ی دهسته کانی باریک بون و ، زنجیره ی
شه عساب و ده ماره کانی تیکه وه پیچران ، له نه نتیجه اتوانی ئاسمرازو ،
شه سباب دروست کات . دژواربوونی ئاسمراز و شه سباب دروست کردن و کاره
ژیانی بیه کانی دیکه هه رله هه وه له وه شهوی بوها و کاری وژیانی به کومهل
ناچارکرد . ها و کاریش شه وی هان داکه هه ول بدات هویه ک بوها و جهش
کردنی کاری به کومهل بدوزیته وه . له نه نتیجه ی شه مه دا زمانی په پیدابوو ،
له پیشدا زمانی " حهره کی " (بزاونتی) ، پاشان زمانی " سه وتی " ، (دهنگی)
شه مه ش ده یان هه زارسانی پی چوو ، تاشتیگ له چه شنی ئینسان په پیدابوو .
له عیلمی " ئینسان ناسی " ، (مروف ناسین) داده لین : " زمان
هویه کی گرینگی دامه زانندی پیوه ندی به ، له نا و ئینسانه کان دا . زمان
به رو بووی ژبانی کومه لایه تی به ، له هه ر جیگایه ک کومه لانی ئینسان ژبا و ن
زمانیش هه بوه . له میژووی دوورودریژی ئینسان دا هیچ دهسته و کومه لیکی
ئینسان نه بینراوه که زمانی نه بووبیت . ته نیا پله ی پیگه یشتن ، چه شنی
دهنگه کان ، تیک خستنی وشه کان و ژماره ی واژه کان و ، شتی دیکه ی وه ک -
شه مانه له زمانه کانی داته فاوه ت وجیاوازی هه به . "

هیندیکانیش ده لین : " سی عامیلی : کار ، بیرکردنه وه و ، زمان ، به
ها و کاتی و ، له سه ربنجینه ی کار په پیدابوون و پیگه یشتن . وه یه کیه تی به کی
وایان له نیوان داهه به که شایانی جیا بوونه وه له یه کترینین . له منا وه دا
عامیلی کاربنجینه ی شه ترکیبه به . "

وه کو ده بینین شه بیرورایانه ، هیجیان یه کترنه فی ناکه ن و له
ئاخرین لیکولینه وه دا ، یه ک ده گرنه وه . به لام له ئایینی پیروزی ئیسلام دا
زمان ته نیا شتیکی کومه لایه تی " ئیجتماعی " نه به . به لکومه وه به تیکی
خودایی به ، له قورئان داهاتوه : " ... وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا
سوریه ی بقره ثایه تی ۳۱ ، " - (خودا هه مونا وه کانی فیری ئاده م کرد) .

سه بارهت بهوه که بهشی ئه ساسی و بنه رره تی له زمان ناوه کانه، یانی خودا ئاده می فیری زمان کرد. یا به و ته یه کی دیکه به زاراوه ی عیلمی وهک، " تسمیه ی کل به اسمی جزء " وایه: مه به ست له ناوه کان که جوژئیکن له زمان " کل " ه کیه، که زمانه یا وهک ئیمام فخری رازی ده لی: " توانای قسه کردن ". یانی: زمان: " موهبه " تیکه له خودا وه به ئینسان دراوه. له جیگایه کی دیکه له قورئان دا خودا قه در و مه قامی زمانان زور به رز ده کاته وه و، ده فهرمی: " وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَالْأُوتَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ . سوه ره ی روم ئایه تی ۲۲. یانی: (دروست کردنی ئاسمانگه ل و، زه وی و، جیا و از بونسی زمانه کانتان و، ره تگه کانتا ئایه ت و، نیشانه گه لی خودان، بوئسه و که سانه ی و اعالم و، زانان).

وهکو، ده بینین خودا له م ئایه ته دا، زمانی له زیزه ی ئاسمان و ئه رز و ره نگه کانی ئینسان دانا وه و، به ئایه تیک و، نیشانه گه لی خوی ژماردوه. وه مه فهمه که ی شه مه یه: که قه بوول نه کردن و بایه خ نه دان به زمانان وهک قه بوول نه کردن و بایه خ نه دان به دروست کردنی ئاسمان و، ئه رز و گورانی شه و، روژ وایه، ئاخره که ی یانی: قه بوول نه کردنی ئایه ت و نیشانه گه لی خودا، وه ئینکاری " بدیهیات " وه کورژی می تا غوتی له ما وه ی په نجا سال دا کردی.

په یامه میژووپی به که ی ۲۶ مانگی خه زه لوهری ۱۳۵۸ ی ئیمام خومهینی رابه ری شورش و دامه زینه ری کوماری ئیسلامی ئیران، په یامیکی ئیداری یاساسی نی یه، به لکو حوکمیکی شرعی یه و، له سه ربنچینه ی روحی ئیسلام، وه به پی فه رموده ی قورئانه که ده لی: " ئیسلامی گه وره هه موجوده ته بعیز و فه رق و جیا وازی دانانیکی مه حکوم کردوه و، بوهیچ توژیکی شتیکی تایبه تی دانه نا وه، ته قوا و ته عه هود به ئیسلات تا قه هوی به رزی و که رامه تی ئیسانه. له په نای ئیسلام و کوماری ئیسلامی ئیران دا حه قی ئیداره ی کاروباری مه حه للی و نا و خو، وه لایردنی هه رجسوره ته بعیزیکی فه رهنگی و، ئابوری و سیاسی هی هه موتویژه کانی میلاله ته، وه یه کی له وان برا کورده کانه " ئیمام ده سه جی به دوا ی ئه م حوکمه شرعی یه دا، ده فه رموی: " حوکومه تی مووه قه تی کوماری ئیسلامی مووه زه ف و، موته عه هیده که به زورترین کات قانون و موقه ره راتی که په یوندی یان به وه وه هه یه به یارمه تی خودا ته دوین کات " - حوکومه تی کوماری ئیسلامی که وه کوده زانین، به پی قانونی ئه ساسی، میزانیکه له سه رپایه ی ئیمان به " وه حی ئیلاهی و نه خشی بنه رته تی شه وله به یانسی قانونه کان دا " دامه زرا وه، له شه ستویه تی حوکمی ئیمام که به پی وه حی ئیلاهی یه ئیجرا کات و به جی بگه یه نیت.

ئەم ھۆكۈمەت شەرىعى يەنى ئىمام لەقانونى ئەسلىش داھاتو، ئەسلى نۆزدەھەمى قانونى ئەسلى كۆماری ئىسلامى ئىران دەلى: خەلىكى ئىران لەھەر قەوم وقەبىلە يەك بىن لە مافى موساوى، وەك يەك بەشدارن وەرەنگ رەگەز، زمان و ھىوەك ئەمانە، نابىتە ھوى ئىمتىياز وزىدەى .

وہبەپى ئەسلى (۱۵) ى ئەوقانونە " كەلك وەرگرتن لە زمانەكانى / مەھللى وقەومى لەچاپە مەنى و دەزگاكانى راگەياندى گشتى دا، وە - تەدرىسى ئەدبىياتى ئەوان لە مەدرەسەكانا لەتەنىشت زمانى فارسى يەوہ ئازادە". بەم پى يە ھەم لەبارى شەرىعى و ھەم لەبارى قانونى يەوہ (كەئەمىش ھەرلە سەربىنچىنەى شەرىعەتە)، " لەبردى ھەموجورەتەبەغىزىكى فەرھەنگى و ئابورى و سىياسى لەسەر ھەموتوىژەكانى مىللەت، وە يەككى لەوان كوردەكان "، لەئە ستوى ھۆكۈمەتى كۆماری ئىسلامى ئىرانە .

لەرە دا باكلالوى خومان بەكەينەقازى و بزنانىن تا ئىستاكىھەئە خویندەوارى كورد، داواى ئىجازە و ئىمتىيازى روزنا مەوگوفارى كوردى كردو، دەولەت نەى دا يە ؟ كام كوردى شا عىرونوسەر، دىوانى شىعرو كتیبى كوردى چاپ كردو كۆماری ئىسلامى نەى ھىشت ؟ ئىمەكە خومان لە و ئىمەكان و دەره تانەى كەھە يە كەلك وەرناگرىن، يانان تانەىن كەلك وەرگرىن با بەلانى كەمەوہ تاوانى خومان نەخەينەئە ستوى دەولەتسى كۆماری ئىسلامى!

بەھەر جورئىستا، كەلە زوربەى شارەكانى كوردستان ئارامى و، ھىمنا يەتى ھەيو، دامەزراوہو، مەدرەسەكان كراونەتەوہو ھەيو ھىوا دارى ئەوہ ھەيو كە تاسالى تازەى خویندن فرىشتەى ئارامى و ئاشتى بالى خوى بەسەر تەواوى كوردستان دا بىكىشى، ئىمەچا وە روانى ئەوہىن كە دەولەتى كۆماری ئىسلامى ئىران لەبارى فەرھەنگى يە وە، بىو ئىجراى ئەو ئە ركە شەرىعى يەنى كەپەيامە مېژووى يەكەى ئىمام و قانونى ئەسلى خستويانەتە سەرشانى تى بىكوشى، وە ئىمەكانى خویندى ئەو مندالانە بەلانى كەمەوہ لەسالەكانى ھەوہل دا ئامادە بىكات . وە پاش ۳-۴ سال مندالەكان بەزمانى پارسى و كوردى بخوینن وە بەتايبەتى دەرسى شەرىعات بەزمانى كوردى بە مندالان بگوتى .

دىارە ئەگەر بەوردى سەرنج بەدەىن بومان دەردەكەوى كەفايدەى - ئەم كارەچى يە . مندالى كورد دەبى چەند سال بخوینى تازمانى پارسى فىربىت وەئەوسا مەسەلەن بەپارسى نوئىز فىربىت . بەلام ئەگەر لى سەرەتاوہ چەند سالىك بەكوردى ئەم مەبەستانەى پى بگوتى زوترو، باشتر فىردەبى، وەبە فىربونى زمانى فارسىش كەزمانى رەسەسى و موشتەرەكى ھەمو گەلەلانى ئىرانە، ئامادەبى پتردەبىت .

ئىمە . پىشنىار دەكەىن كە دەولەت بسپىرى لەئىستا وە كتیبى دەرسى

که لاسی هه وهل به زمانی کوردی ئا ماده کوری تاله سهری سالی تازهی —
 خویندنه وه ، مندالانی کورد به کوردی دهرسیان پی بگوتری وله خیرو
 به ره که تی شورشی گه وره ی شیران به راه رایه تی ئیمام خومینی و کوماری
 ئیسلامی به هره وه رین . ئیمه لمان وایه شه مه کاریکی دژوارنی یه و به
 سو دی هه مه لایه که ، وه ده لوی به خیرایی جی به جی بکریت . وَمَنْ يَعْمَلْ
 مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ . فرموده ی خودایه .

ماوه له ۳

به لام شه گه رمرو فی موسلمان له
 راست دروشمی دینی ونه ته وه بی خویدا
 لاسارو سه په حول بیت به ده سسی خوی
 حورمه ت و ئا برو وشکوی موسلمانان وهوز
 و ، کومه لی خوی شه بات .
 کاتیکیش هوزو نه ته وه ، موسلمانان
 سوک و چروک و بی حورمه ت بون ، دییاره
 شه و مرو فه موسلمانن شه ریزیکی لای شه م ،
 شه و نامینی ، که و ابو ، پیویسته مرو ف
 هه مو دروشمی دینی و ، موقه ده ستا تی
 نیشتمانی و ، ئایینی خوی به ری — زو
 پییز بزانی و شه م کاره ساته شه بیته هوی
 به ریز بونی موسلمانان و نیشتمان یاره ،
 شه واننه ی وا به چاویکی سو که وه
 شه رواننه دین و ئایین ، وه به لاساریش
 شه رواننه یاسا و ، بیرو بروا و بریار
 که لی کومه لایه تی ، له نا و کومه لی خویانا
 بی حورمه ت شه بن .

هیودارین خودای مه زن ئیمه ی
 کورد له تا قمی لاسارو که م بروا کان
 نه ژمیژی ، به لکوراست و پته و له سه ر
 بیرو ، باوه ری راست و ، راستان و ،
 خاوه ن دین و بروای چاک و ، چاکان
 راما ن گری و ، بمان پاریزی .

زوان و ، ئه‌دهب :

٤

و کورده‌کانی لوینان و ، ئوردون . بهم زاراوه‌یه‌له‌عیراقا
ب : کرمانجی خواری ، یا . باشوری "جنوبی"
 وهک زاراوه‌ی کورده‌کانی موکریان ، مه‌باد ، سهردهشت
 سنه ، مهربان ، سقزو بانه و . . . له کوردستانی ئیرانا
 وهئوسانگه‌لی سلیمانی ، کهرکوک وهه‌ولیر له کوردستانی
 عیراقا که به‌هه‌له به سورانی ، ناوی ئه‌به‌ن

ئهمیرشهره‌فخانی بتلیسی ، له ئاخرو ، ئوخری
 سه‌ته‌ی ده‌هه‌می کوچی ، واتا : ٤٥٥ سال به‌رله‌مه
 کتیبی شهره‌فنامی به‌زوانی پارسی له میژوی . گه‌لی
 کوردا ، نویسه ، ئهمیرشهره‌فخان یه‌که‌م میژو نویسه
 زوانی کوردی له‌بابه‌ت زاراوه‌وه ، کردوته چوار به‌ش .
 ئه‌وچاره‌ش بهم جوهره‌ن :

١ - کرمانجی :

٢ - لری :

مه‌به‌ستی ئهمیرشه‌ره‌فخان له زاراوه‌ی لری
 مه به ستي ئهمیرشه‌ره‌فخان له زاراوه‌ی لری
 (ئیلانی ، فهیلی ، به‌ختیاری له‌هه‌رمی پشتکو و
 پیشکو ، یه ، یان روناکتربلین . له هه‌مه‌دانه‌وه ، تا
 شوشته‌رو ، شکاری کورد ، له ئیرانا
 وهئوسانگه‌لی کوتو ، عیماره‌وه فهیلیه‌کانی به
 غاو . به‌سره‌وشوینه‌کانی تره ، له عیراقا

مه‌به‌ستی ئهمیرشه‌ره‌فخان له کرمانجی زاراوه
 یه‌که ، له‌م‌چا‌خه‌دا زییاترله ده‌میلیون کورد قسه‌ی
 پبی ده‌که‌ن . وه‌نوسه‌ران و میژوسان ، کردویانه‌ته
 دویدش : ئه‌لف : کرمانجی ژورویا باکوری "شمالی" . که
 کورده‌کانی : (ئیره‌وان و گورجستانی شوره‌وی) وه ،
 کورده‌کانی تورکییه‌له‌لای گولای (وان ، دییار به‌کر
 قارس ، بایه‌زید ، خه‌رپوت و ، جه‌زیره و ، ده‌رسیم
 وه‌کورده‌کانی ئیران (له قوچان و ، بجنورد ، هه‌رمی
 خوراسان ، وه‌هوزی جه‌لالی و میلانی و ، هه‌رکی و برک
 دوست و . . له‌نازربایجانا .

٣ - که‌لوری = که‌له‌وری .

مه‌به‌ستی ئهمیرشه‌ره‌فخان له‌که‌لوری ئه‌وجوره‌زارا
 وانیه ، که‌له‌زوربه‌ی هه‌رمه‌کانی کرمانشان دا ، وه‌له‌به‌شی
 له‌کستانا له‌ئوسانگه‌لی ساحلی ئیران وه‌له‌نا و کورده‌کانی
 فه‌رمانداری‌خانه‌قین ، مه‌نده‌لی و ، میقدادی به "شاربان
 قسه‌ی پبی ده‌کری ، به‌مه‌له‌هندی له‌نوسه‌ران "کرما
 نشایی" ، یا "له‌کی" پبی ئه‌لین ، که‌چی له‌کی خویی
 تیکلاویکه ، له (لری ، که‌لوری و ، گورانی) .

وه‌هه‌رمی جابان "جاوان" له‌ده‌ماوه‌ندی لای
 تاران .

وه‌کورده‌کانی عیراق له (هه‌رمه‌گه‌لی ، ده‌وک و
 موصل و کمی‌لای هه‌ولیر) وه‌کورده‌کانی سوریه‌له (پاریز
 گه‌ی دیرالزور و ، فه‌رمانداری "ته‌رابلس و حیسن الکراد

سیورلی ، چبخچور ، کر) و گوران (له‌که‌ندوله ، پاوه ،
 هه‌ورمان ، تل‌هدشک (ص ٤٥) تاریخ‌زوان پرویز خانلری
 بنواره (شوینه‌واری باوی کورده‌واری و میژویی
 نوسراوی شه‌پول) چاپی تاران نه‌وره‌ری (١٣٥٨ هه‌تاوی
 به‌هه‌له‌بادینانی "به‌دینانی" پبی ده‌لین .

١ بنواره شهره‌فنامه‌چاپی پترسبورغ سالی ١٨٦٥
 زایینی ، وه‌به‌رگی یه‌که‌م چاپی قاهیره سالی ١٩٣٥
 زایینی و ، ئوقسیتی تاران سالی ١٣٤٣ هه‌تاوی لاپه‌ره‌ی
 ٢٣
 ٢ "له‌ده‌رسیم به‌زاراوه‌ی زازایی داخون" (زازاله‌ناوچه‌ی

۴- گورانی :

مه‌بستی ئەمیر شەرفخان لە گورانی زاراوه‌یەکه
 لەمیشا : له " ئەردەلان هوه ، تاکیوی حەمرەین یانی
 لە پارێزگەیی کوردستان لە ئێران وه ، پارێزگەکانی سلیمانی
 کەرکوک لە عێراقا قەسە پێی کراوه . . .

به لام به هوی ئەوه ، که زور بهی هوزەکانی
 گوران زوان وهک : زەنگەنه ، سییا مه‌نسور وهی ترله
 روزگاری شاهه‌باسی سه‌فهوی به‌وه کوچ دراونه‌ته‌ئ—
 قەنستان ، جابەم هویه ئەوانه وا بهم زاراوه‌یه ئاخه
 فتون زوزکەم بوته تهوه .

زاراوه‌ی گورانی لەم چاخە ئیمه دا لە—
 (هوزی زەنگەنهو ، سییامه‌نسور گهلالی ، شوانکاره ،
 کاکایی ، ههورامانی لە کوردستانی ئێران وعیراقا ، وهله
 ناو کوردەکانی ئەفغانستانا باوهو ، ماوه ۲۰)

پروفیسور مینوریسکی روزه‌هلات ناسی ناوداری
 روس له‌باره‌ی "گوران" هوه ، کتیبیکی به‌زوانی ئینگلیسی
 نوسیوه ، که له‌وا زوری له هونراوه‌ی هونەرانی هوزی
 گورانی تیدا هیناوهو ، چاپی کردون .

هه‌روه‌ها به‌سود وەرگرتن له‌ناوی "سولتان ئیسحاق
 پیری کاکا ئیبیه‌کان دیباردی بو ، که‌ونا رابونی ئەده‌ب
 و بیژاوه‌ری هوزی گوران کردوهو ، ناوی ، سولتان
 سه‌هاک = ئاستیاگ = ئازی ده‌هاکی کوردی ماد ، داناوه
 به‌لام به داخه‌وه ئیستانه‌و کتیبمان له‌ده‌ه سانییه .

هه‌رچه‌ن به‌لگه‌ یه‌کی زورمان له‌بابه‌ت ئەده‌بی
 گورانی کونا به‌ده‌سه‌وه‌نییه ، به‌لام به‌وجوره ، ئاگاداری

هـ . بابا تاهیری

عوریان (۹۳۵-۱۰۱۰) به‌لیری شیعیری گوتوه‌وناوبانگی
 جوارخستیه‌کانی له‌ده‌ره‌وه‌ی کوردستان بلا بوته‌وه
 بیروباوهریکی دژی ده‌ره‌به‌کایه‌تی له‌ناو گهل‌دا
 بلاو ده‌کرده‌وه . . . له‌شیعره‌کانی دا به‌توندی دژی
 زولم و زوری کومه‌لایه‌تی دواوه . هه‌روه‌ها دژی ئاغای
 گورەکان و فه‌رمانه‌واکان بووه " ، (میژووی جیهان پراک

یانەنی وابەدەسه‌وه‌ن ئەتوانین بیژین ئەده‌بی گورانی
 کونترین بیژاوه‌ری و ، ئەده‌بی کورده .

حه‌مدو لای مسته‌وفی قەزوینی به‌ نه‌قل له "ئەلبو —
 لدان" ئەنوسی :

"سپای ئیسلام" سالی ۱۸ ی کوچی "له‌زمانی
 ئەمیره لموئمنین عومەر—ی کوری خه‌تتاب دا
 قەزوینی گرت .

له‌وکاته‌دا حەساری شارستان "شاپوری" بوو ، خه
 لکی ئەوی له‌گه‌ل موسلماناناجه‌نگیان ئەکرد ، موسلمانه
 کان بیانگیان ئەکردن ، یان ، موسلمان ، یان ، جزیه
 بده‌ن .

ئەوانیش هه‌رایان ئەکردوئه‌یانوت : "نه‌موسلمان
 ئەبین ، وه ، نه‌گزیه‌ش ئەده‌ین هه‌رن بگه‌ربنه‌وه مه‌ککه ،
 تا ئیمه‌ش رزگاربین" — " نه‌مسلمان بیم نه‌گزیست
 ده‌یم + بشی اومکەشی کاما بره‌یم ، (میژوی گوزیده ،
 چاپی فرده‌وسی تاران سالی ۱۳۳۶ هه‌تاوی پهری
 ۷۷۶—)

مسته‌وفی قەزوینی ئەم به‌یته‌ی به‌ په‌له‌وی ناو
 بردوه ، وه‌له‌راستیا ئەم به‌یته : "گورانی = لری" یه ،
 ئەمه‌ خوی به‌لگه‌یه‌بوئه‌وه ، که ، له‌پیش ئیسلاما ئەده
 بی کوردی گورانی هه‌بووه .

— کورۆی ترله‌میژونوسان ونوسه‌ران وه‌ک ملک
 الشعرا ی به‌هار ، وه ره‌شیدی یاسمی و
 دوکتور سه‌عیدی کوردستانی و ئایه‌تولامه‌ردوخ وشه
 پول و ، ئەوره‌نگ چەن هونراوه‌یه‌کیان له‌ نوسراوه

۱۹۶۰ ، به‌رگی سیه‌م ، ل ۵۰۲ چاپی چیکی) . وه
 (کوردستان و ، کورد .) — به‌نه‌قل —

کورۆی له‌نوسه‌ران به‌هه‌له ، گورانی وه‌هه‌رامانیان
 پێی وتون ، که‌چی ههورامانی خوی زاراوه‌یه‌که له‌گورانی
 کون .

ی بوناسینی شوانکاره‌بنواره (کتیبی باوی کومه‌لایه‌تی و
 میژوی . . . نوسراوی شه‌پول "چاپی ئەزان سالی ۵۸ و ۵۷

دنی خویانا هیناوه، که به ده سنوسی په هلوی له پیستی
ناسک نوسراوه ته وه، له ناو یه کیک له غاره کانی کورد-
ستانی عیراقا دوزراوه ته وه، که له وا دی یاردی بو کوشت
و برین وتالان و برو، و، به دیل گرتن و . . کراوه، ته وه
نراوانه، به که می جیا جیای یه وه بهم جورن:

هورموزگان رمان تاتران کوزان

هوشان شارد هوه، که وره ی گهره کان
زور کار ته رب کرده خاپور
گونوا، پاله، بشی شاره زور
ژنو، که نیه کان، وه دیل بشینا

میرد نازا تلی ژروی هوینا
رهوش زه ردوشتره مانوه بیکه س
به زه یهک . نکا، هورموزوه هیچکه س
به لام ته بی بیژین تم:

هوراوانه به زوانی گورانی، کوردین، حوسه یین
حوزنی موکریانی له نوسراوه کانی خویدا دیبانی به
مه دانا وه یه کیک له هوز به کانی گورانی زوان، هوزی کاکای
یه، که له ئیران و عیراقا ته ژین، به زه ی کاکای یه کان
له سه رتایینی " شهیدایی " ئیرانی کونن .

۸ - هورموزیا ته هورامزدا به مانای خویه، گان به
مانای جیگه یه واتا:

عمیاده تخانه کان و ماله خودا رمیان وروخان
ته هورموزدا، له ته هوره به مانای هه پونی دان،
مهز، به مانای مه زنه، دا به مانای دانا وزانایه، رمان،
به مانای رمیان و، روخانه .

تاتران له تاتر، وه، به مانا، ناگره، - ت وگ
به یه کتری گورراونه ته وه، مان = په سوهندی نیشانه ی
جهم وکویه له کوردی ته مرودا "ک" ی عه ه د . له پیشه
وهی داند نری و، ته بیته ناگره کان، ناگر تاتر، ناور
یهک مانای هه یه، له کوردی یاد له لین ناگره خوشه له
خوم گاته وه .

کوژان . له کوژیانه، به مانای ناگر کوژانه وه
ناورمریان و کوژیانی ناگره .

هوشان، له ریشه هو خو "HWQ" ناویستایی
یهو، به مانای خویان - ه . له باتی هوشان، ویشان
وتراوه، شارد هوه، له شارد نه وه یه و، به مانا خوشارد نه وه
خوگوم و بزکردنه . که وره ی گهره کان یانی:
مه زنی مه زنه کان .

زورله زورداره و، کاریش په سوهندی نیشانه ی
سیفته تی فاعیلییه . ته رب، به مانای عه ره به .
خاپور به مانای رمیانه
گوناله گونده و، به مانای ناوای یه .

پاله: به مانای شاره ،
په لو، پالهوان، پاله، له یه ک ریشنه، له کوردی یا
پیلوا، هه یه، که، به که وش، ته وتری، که، له که و نارادا
پیلوا، تایبه تی شار نیشنه کان بووه و، کاله ش تایبه تی
دی نیشنه کان بووه، له کوردی یا ته بیژین پیلات له سه
رچاوه، کالمو، پیتا و، کالمو، پوزه وان . ناتوانم بهن کاله
ی خوم له بهن چه که می توخه م، له بورهانی قاتیعا نوسراوه
په لو، په لو، به مانای شاره په هله وان، په هله بان
به مانای شه ره بان . یا، نیگه ابانی شاره، به
کوردی ش ته وتتری پاله وان، یانی:
شاره وان، شاره وان، دیباره له قه دیمه وه نیگه ابانی
شاریان له مروث گه لی خودان وزه و به هیز، که، بتوانی
له دزو دروزن بهرگری بکات له بهرچا و ته گرت، بشی
یاریشه ی به شو، به مانای پشکه، یان، له ریشه ی شیبی
و، شوی ناویستایی یه و، به مانای ته روا و رویشته
له گولستانا شد به مانای رویشته هاتووه . وهک ته
بیژی:

شد غلامی که آب جو آرد

آب جو آمد و غلام ببرد
واتا، هه تاته روا ته شاره زور . له باتی: بشی،
ره ته و تراوه شاره زور . ناوی به شی سلیمانی و، ته و
ناو ناوه یه .

نالی شاعیر که شاره زوریش زور به ناو بانگه .

ژن . له ناویستادا به مانای زان و ژان پیبا هاتنه
که به غیناش ناو براوه .

سرنجراکیشه له ناوئه و نو سمراندا ته نیا محمه دئه
سینه کی بهگ سر چاوه ی ئەم هونراوانی به نهقل له
بیراویزی ۱۸ له سمر لاپه ره ی ۱۱، له کتیبی خهباتی
سوتیان-ی، کورد، نو سراوی بازیل نیکیتین، روزهه
لات ناسی ناو داری روس ناوی بردوه و گوتویه تی: ئەم
ههلبه ستانه به زوانی په هلهوی به.

له کتیبی میژو دا: ناوی چمن بالول دیته به
رجاومان، ئەلف = بالولی خارجی: که شاره، کوری
به شیری شه بیانی موسلی که له کوردانی دهورو، به

ری موسل بووهو، له سالی ۱۱۹ کوچی دا له هیشامی
کوری عبدالملک ئەمهوی را ساوهو، شورش کردوهو،
له موسلهوه، تا، کوفی هیناوه ته ژیرفرمانی خوی و له
پاشان له شهراکوژراوه (بنواپه دائره المعارف پطرس
بستان پهره ی ۶۴۴ جملدی ۵)

ب = بالولی مهجنون: ئەبووه هیب بالولی کوری
عمر، صیرفی کوفی گویاله کوردانی ئیران و، شاگردی
حزرتی ئیمام جعفری سادق بووهو، له سالی ۱۹۰
کوچی دا، مردوه (فرههنگی دهخداپیتی ب و، دائره

تلاوه وهوتل خواردنم

ژ: به مانای، به، یهو، جاری واش ههیه، به
مانای "له" یه، وهک ژمن دی ژمن.
هوینا: له ریشه هون به مانای خوینه.

رهوش، به مانای ئایینه.
زهردوشتر، یا، زهرتوشتر، یانی. پیغه مبهری
ئیرانیان، که له رهگهزی کوده مادهگانه.

قانع لهم بارهوهیه، که، ده بیژی:
کتیبی زهردهشت که ئاویستایه
وهک باقی کتیب، خهلات خویه

به زمان هه ورامی هاته سر به شهر
یانی های زهردهشت بوی به پیغه مبهری
بزیکا، بهزه ی یهک له ریشه ی بهزه بی بهمانای
دلسوزی و، دل سوتان و، روحه.

نکا، نیکا، بهمانای، نهکرن، نهکردن واتا
نایکات. ئەم هه لبه ست و هونراوانه، ده سیلابی
یه، واتا: ده به شن و ده هیجاییین.
ئەم هوزی کا کایه:

دوای داها تنی ئایینی پیروزی ئیسلام ههندی
له بیرو، باوه ری چهی خویان له دهس دا، بریکشیان
به دل و، داو پاراستوه، ته نانهت بیژاوه ری گوران
به شیکه له رازه نهینیه کانی چهی گوران، لای غاواره ی
نای درکینن، ئەمانه باوه ریان، به. تهناسوخ ههیه
بهمه که، گییان و، رهوانی فریشته کانی ئەوان ئەچپته

که نیه کان، له ریشه ی که نی، که نیشک، کنا، که
نیک - ه و به مانای دویتو، کچه، لیره دایه گوران
شاعیر کنازارو دلته رو ناو داری کورد ئەبیژی:
عشقی ئیواره ی سهره ری ی کانی،

به رئه داته چه م کلپه ی گورانی!
روژا ئاوا ئه بی، چه م تاریک دایه،
دهنگی (کنالهیل) ههردوایی نایه... (کناله
یل: کچی، یار)

مانگ به تریفه ی ناودی ئەکا که یل،
هیشتا هه رگه رمه ناله ی (کناله یل...!)

گومان له وه دانیه که عبدالله گوران (که سالی
۱۹۶۲ له عیراق کوچی دوایی کردوه) چ له ناوه روکی
شعر مانی داو چ له وشیه تازانه دا که له شیعردا، دا ی
هیناوه چ له ره وانی و، بژارکراوی ئەمو کوردیه دا، که
شیری بی گوتوه، که یشتوته لوتکه ی ئەده بی نوی و
شیری له قهید و بهندی شیری کلاسیکی کوردی رزگار
کردوه و بهوه یه وه/ئاسویه کی نوی بوگه شه کردنی
زیاتری شیری کوردی کردوته وه.

بشینا له ریشه ی شیای بهمانای هینان و، هاوردنه
میرد ئازاله دو بیژه ی میرد ئازا تیکلا وکراوه، میرد، له
ریشه ی میرد، میرت - هوبه مانای بیبا و، میژو، مه
ردو میژده - تازاش، بهمانای نه به زو، کولنه ده ره.
تلی: له ریشه ی تلیای، تلین - ه، و، بهمانای

المعارف پطرس -)

ج - بالولی شولی که یه کیک له عاریفانی مهزن و ، شاعیر بووه ، این بطوطه طنجه لی له سه فهرنامه که ی خویداناوی برده که له لورستانا چاوی پپی که وتوه و ، قسه ی له ته کیا کرده ، (سه فهرنامه ی این بطوطه لاپه ره ی (۲۰۹ و ۲۱۰))

هروه که له قسه کانی تمیرشه ره فحانی بتلیسی درئه کهوی ئه ده بی گورانی له کاتی فرمانره واکانی " حسنه و بهی " و " عیاری " زورو ، زه وه نده و ، پهره دارانه ، پلاو ، کراوه ته وه ، بهلام شوینه واری و یژاوهری ئه و کاتله بهر ویران کرانی شاره کانی (دینه وهر - سیروان - حملوان - شاره زور) . له لایه ن غوله کانه وه ، و یژاوه ریش تییا چوو . نه ما بهلام له کاتی فرمانره وای : (به نی ئه رده لان) دا ، ئه ده بی گورانی بوژایه وه ، تازه مانی خوسرخانی ، ناکام چوو ، پیشه وه و ، لیره وه . شوینه وار گهلی ، به نرخی و یژاوهری بوژیمه جیماوه .

بهلام میران و فرمانره وایانی بابان دهسیان دایه پهره پیدانی ئه ده بی کرمانجی خوارو ، " جنوبی " که به هله ، به سورانی ناو ئه بری ، جاهه رله به ر ئه مهیه ، له ده مو ، کاتی ئیمه دا ، وازاوه ی کرمانجی ناو کلیشه ی ئه تبییا و ، ئه ولییا ، باوه ریان ههیه .

وه له بهر ئه وه ی زوربان حمزه تی عملی و ، ئالی ئه و خوش دهوی کورپی ، له میژونوسان ئه وانیان به یارسان و عملی یولاهی ناو برده و .

پیشوایانی ئایینی کاکای یهکان له هه ندی شویناله به ره ندی هۆ ، چهن هونراوه یهک له هونه رانی خویان ئه گیر نه وه ، بووینه ئه و چهن شیعر له دو به یتییه کانی بالول که له (۱۷۰ - ۱۹۳ کوچی) دا - ژیبیا وه ، کوچی دوا بی کرده :

ئه ز به هلوله نان ، جهروی زه مینی چارفرشانم چاکه ر که رینی

نجوم ، صالح ، ره جه بهم بینی

خوارو ، بووه ته زمانی ئه ده بی و ، عیلمی و ، هونه ری و ، کومه لایه تی و . رامیاری و ، ئابوری و ، نوسراوه بی . زمانی کوردی ئیستاشیوه و ، رچه یهکی ئه ده بی . یه ککرتوی گرتوته بهرو ، له و چوار زاراوه بنه رته یه ، ره سه نانه ، که لک وهر ئه گری و ، خوی گییا ندوته پله و ، ریزی زوانه زیندو ، بیسکه و تووه کانی جهانی ئه مرو که

و ، شان له شانی ئه وان ئه دا . باش وایه : بگه رینه وه سه ربیژه ی گوران ههروهک له بهرگی یهکه می شه فنانه لاپه ره ی ۲۳ دا نوسراوه ، هوزی گوران له سه ره تاوه له پی ده شته کانی پازیرگه لی کهرکوک و سلیمانی و ، کرمانشان ، دا ، نیشته جیبون و ، رویان کردبوه . ئاوه دانی و ، خهریکی زهوی وزارکیلان و ، کشت وکال بون ، بهلام هوزه کوچه ره کورده کان و جافهکان زوریان لی ده کردن ، وهک له م میساله کوردی یانه دا ده رئه کهوی گورانه کان باشاری ئه وانیان نه ده کردو ، به رده سیان بیون ، ئه لین :

جاریک جافهکان میگه له پهره کانی به له وه ر : به ره و ، کویستان ئه یمن و ، ری یان ئه که ویته ناوزهوی وزاری کابرایمکی گۆزان ، له دوره وه ، هه رای له ده کمن و ده لین : هوی کابرای گوران . (گاله کت وه گو یزه واپه زه که مان هات) ، یانی تونان تونی بهرگری له هاتنی میگه

چهنی لژه بیم جهماو ، هه فتینی

ئهو ، واته گیاران ، ئهو ، واته ی یاران

وه قانون شهرت ئهو ، واته ی یاران

چهندی مهولاییم کردمان شاران

یارانم که رده ن وه قه وای ماران

دیوانه ی زاهیر دیوانه ی زاهیر

دانای یارانم دیوانه ی زاهیر

دهرویش نه ورۆزی ، سورانی ، له زمانایی و ، دانای

بالولا ، ئه بیژی : که له سه ته ی ۱۳ هجری زیاره

بههلول زاتیون زات یه کدانه

عامیان ماچان بههلول دیوانه

لهمه ره که ی نیمه پکه دییاره بموده م، دهسهش گال و همزنه که ت بو، نادور ریتوه که وابو پمزه کان زیبایی خویان هر ته کن .

هروا شو کورده کوچهرانه که به شهوا لای په ژو پوله بون خویان له گورانه کان حرام کردبو واته مانه یان بوکردبونه جوک و قسه : (هه یغه ، شهوه ، ته قلمو ، دهوه ، گورانه و ... چاوله خموه .)
ته بیژن جاری واهه بوه که کورده گورانه کان له ترسی کورده کوچهره کان . مال و ژیبانی خویان جی هیشتووه له ترسان رایان کردوه ، بویی ، وتویانه . (گورانه ... له تاوای به ده ره .)
تهوانیش ورده ورده چونه ته ناوچیا و چهره کانی کوردستان و ، خوی کورده کوچهره کانیاں گرتوه و ، له نه بهزی و کولنه ده ریدا تهوانیاں به جی هیشتوه . بهلام گورانه کان خویان لایان وایه گوران له واژه ی گور ، گیراوه ، به مانای ممزن و گهوره س

کی دی دیوانه وی تهوردانا بوی

مه رکسونه ، مهیدان گهردون رانا بوی " تهوانه ی وابه زوانی گورانی هونراوه یان گوتوه ئه ئد مانن :

عیل بهگی ، مهلا په ریشان ، خانای قوبادی ، سهیدی ههرومی ، شفیع جام ریزی ، خان تلماس خان " مهلا عبدالرحیم مهولهوی تاوکوزی مه عدومی یه . شاعیری گهوره ی غمزه ل بیژکه له کوردستانی جنوبی له (۱۸۱۵ - ۱۸۹۲) دا ژیاوه و ، کوچی دوا ی کردوه .

شیخ شه ها به ددین سوهره وه ردی کورد خه لکی سوره دی نیوان ، زهنگان و بیجاره و ، له سه ته ی شه شم له سالی ۵۸۷ کوچی دا ، له ، ۳۸ سالیدا ، کوژراوه ، شه م قه یله سوفه هوزانه ، ناوداره کورده ، به شیخی شیشراق ، وه شیخی کوژراویش ، به تا و بانگه .

چونکا گورانه کان لای میرو ، پادشایانی کاتی خویان زور خاوه ن پلهو ، پایه ممزن بون .

هوزانی ممزن کاکوته و فیک وهه سی که کتیبکی له باره ی بارامی گوره وه به عه ره بی نویسه ته بیژی : که بیژه ی گور ، به ریی ، له ر له گور - ه وه ، به ریی قهلو گیراوه و ، به مانای : ناوه ند ، مهیدان ، دهشت ، گوژی و ، قهور و ... هی تره .

بوئوه به وهوزه کوردانه یان و توه گوران ، که ، له دهشت و ، گوژی دا نیشته جی بون ، بارامی گور پاتشای ساسانی له دایکوه له کورده گورانه کانه که وایی تونه کا ، بلی : چونکا بارام شوگری گور . اتا : " کهری به لهک " گرتن بووه ، بویی ناویان ناوه : بارامی گور چونکا ته مه هه له یه . کورئ له شاعیران وایان . ناوبردوه وهک ، شه چوارخشته کییه ی خه یامی هه زار :
لهوکوشک و ، سه رایه دا که جهم جامی گرت

شه مهش چهن هونراوی شه وزاته :

میرزا ئا مانن ویت مه ده ره ، خه م نه جام ، ممانو ، نه جمشیدنه ، جم نه ها مه ده م نه قوم نه هونرس نه کس کس ، وه دردمان ، نیوفر یا دره س دلسوزان دل تهنگ بی ده ستلات بو رومان جه سفر اگهی نه ات بو " ییشراق " شو میده ت وه ساقی خو ربو تا دعوات جه روی قیا مت سوژبو به نه قل ، له جوتگی ، که سه ته یهک ، بهر ، له مه ، به دهس نوسرا وه ته وه .

له شاعیره گهوره کانی سه ده ی بیستم ده تانین پیره میرد (۱۸۶۷ - ۱۹۵۰) و شه حمه د موختار جاف (۱۸۹۷ - ۱۹۳۵) و بیکس (۱۹۰۵ - ۱۹۴۸) و کویی (۱۸۱۵ - ۱۸۹۲) که خه لکی بو خه بات له پیناوی نازادی و سه ربه خویی دا هان دا وه ناو به رین . شه مرو به ناو بانگترین شاعیره کان له ئیران دا هه زار وه یمن ه

ریوی ترد کیوه ، مامز ئارامی گرت
بارام که ههمو ژبیانی خوی گوری دهگرت

دیتت بدچجوری گوری بارامی گرت ؟
پروفوسور مینورسکی روژههلات ناسی ناوداری
روس له کتیبکدی خویدا ، کهبه ئینگلیسی لهبارهی
گورانوه نویسیوهتی و کراوه ته ، کوردیش ، باوهریان
وایه گوران هوزیکن زیباترله سیهه زارسال بهرله مه
هه بون ، مه بهست لهگوران ته نیا ته هوزانه نییه وائیسنا
له پاریزگی کرمانشان ، دانو ، نیوی ئەم هوزه یان
پاراستوووه ، به لکومه بهست له ناوی گوران ،
گشت هوزه کورده کانه ، که بهزاراوهی گورانی قسه
یانگردوه ، وهک : هوزی سییامه نسورو ، زهنگنه کهئه مرو
له ئیران و ، عیراق و ، ئەفغانستانا پلاو بونه تهود .
هوزی برادوست : برونه : (شوینهواری باوله کورده
واریداو ، میژوی . . . نوسراوی شه پول بهرکی " ۳ ") که
ئیسنا زاراوهی ته و کوردانه کرمانجی ژورو " شمالی " یه ،
له لای ورمی له ئیراناو له لای رهواندز له عیراقانیشته
جین و شوانکاره ، زه ندو کاکایی و ، پالانی و ، گیژو
ههورامی و ، روژبه یانی و چگنی و پازوکی و ، ئەوانی تره .

واژه کرمانج :

ئەم واژه سی مانای ههیه :

۱- مانای گشتی کهله ناو ویزاوه ران و ، نوسد
رانا ، به مانای کورد به کاربراهه ، حماسه ویزو ، بهیت
سوراو ، ریئالیزم نوسی ناوداری کورد ئەحمدهدی خانی
له بهرکولی " مەم و رین " دا ، چهن جارواژهی کوردو ،
کرمانجی دوپات کردو ته وهو ، بویهک مه بهست به کاری
بردون وهک ئەبیژی :

دا خه لق نه بیژن کو ئەکراد -

بی معریفه تی به ئە سل و ، بنیاد

ئهنواعی میلل خودان کتیب

کرمانج تهنی ده بی حسیب

ههم ئەهلی نه زه نه بین کو کرمانج

عیشق نه کرن ژبو خو ئامانج

کرمانج نه پر ده ، بی کهمالن

ئەمما ده یتیم و ، بی مه جالن ،

۲- دزهه مانای تاییه تهو ، به کوردانه ، ئەوتری

که زوانیان له تهک زوانی خیله گورانه کانی ترا زور

جیانییه

۳- سیهه مانای تاییه تی تره ، بهم جوهره خه

لکی موکریان و ، سوران و ، شاری سند ، به گوند نیشینکان

ئەبیژن : (کرمانج) - ئیسنا ته دییان و ، میژونوسانی

کورد خویان ، کرمانج ئەکهنه دو بهش .

به سی کرمانجی ژورو ، وه ، به شی کرمانجی خوارو

بهلام مینورسکی لای وایه ، واژهی کرمانج له دو

ناوی : (کوردو ، ماندا) پیکه ها تووه ، ئەم دو هوزه سیهه

زارسال بهرله مه . پیکه وه ژبیان و ، تیکلاوییان ، هه

بووه ، به دریزای روزگار (کوردو ماندا) بوه ته کرمانج

بهلام ندو میق و دهیی لای وایه . بیژهی کرمانج له بهنهره

تا ، کرماژ بووه و ، له مه سده ری کرماژن و ، به مانای

کرم لیدان و ، کرماوی یهوه ، ها تووه ، و ئەم ناوه له

ئەفسانهی ئازی دههاکی ماردوشه وه . که بیماری سهره

تانی بووه . له بان شانی دوکرم وهک مار رواون

کورده کانی ژیرده سی به سه رو کایه تی کاوهی ئاسنگم

ری کورد ، لیبی را ساون وه کاوه . به چکوشه کدی میشکی

پرژاندهوه ، ئەلین ئەم مروقهی وامیشکی مهرو مروقی لهو

برینانهی شهرشانی ئازی دههاک ساوی وه ، ناوی

(کرمائیل) بووه ، که له ریشهی کرمهوه گیراوه .

(بهلام ئەشی بزاین ئەم قسه له بابه ت ئازی دهها

که وه . ئەفسانه یهوه ، دژودژمانی گهلی کورد میژوی

کوردییان شیواندوهوه ، به ئانقهست په ردهی رهشیان به سه ر

میژوی ئەم گهله نه به زه دا کیشاوه ، چونکا به پی قسهی

لیکوله ران و ، میژونوسانی یونانی ئازی دههاک و اتا

ئاستییاگ ئاخزین پاتشای کورده مانده کان بووه ، -

که به هوی خه یانه تی هارپاکی خزمی یهوه قله په بون و

تییاچون و ، نه مان پروفوسور مینورسکی روژههلات ناسی

روس لای وایه : سولتان ئیسحاق هه رئه و ئاستییاگه -

کوردمهادهیه . ههروهکلهپیشه وهرامان گه یاند .
 بنواره : (کتیپی باوی کومه لایه تی ومیژوی و . . .
 لایه ره ی ۱۴۵ نوسراوی شه پول چاپی تاران .)
 کرماج : مه ستوره خانمی ئه رده لان له کتیبه مژویه
 که ی خویدا کرماج سی ناو بردوهو . ئه بیژی . (سیهه م ،
 کرماج ، که له ناو بوره پیاوانا به (بابان) ناو دارن .
 محمه دئهمینی گولستانه ، له مجمل التواریخ
 ئه عشاری یه ، زه ندی یه دا ، کاتی ناوی سلیمان پاتشای
 بابان ئه میری هه ریمی سلیمانی ئه با ، ئه بیژی :
 (سلیمان پاتشای کرماج به) له وه لگانه رون ئه بیتسه
 وه ، که کرماج له کرماژ - هه گیراوه و ، - ژ - بووه
 ته ، - سج - ئه م جو ره گورا نانه ، له کوردییا زوره وهک :
 تاجو ، تانج ، تاژی و تانجی و ، فه ره جی و ، فه ره نجی .
 هوزی کرمانج له سه ره تا وه بیژاوه ران و ، شاعیرا -
 نیان زور بووه به لام شوینه واره کانیا ن له ناو چون .
 ئه لین : عه لی تهرموکی که ها و چاخی زوده کی بووه و ، له
 سه ته ی چواره می کوچییا ژیاوه دیوانیکی هه له به ستی
 گه وه ی کوردی هه بووه ، به لام له ناو چوه بیچکه له
 چهن تیکه هونراو ، که ئه ی دهن پال ئه و ، شتیکمان به
 ده سه وه نییه .

ئه ی شه هه نشاهی موعه ز زم حه قق نیگه هه داری ته بی
 سوره ی ^۱ انا فتحنا حافیزویاری ته بی .
 ئه م خه لیل ئه بو بی یه . ته نیاکورده ئیرانییه ک
 بووه که له کاتی هه رکهس هه رکه سیدا ، له زه مانی (ئاق
 قویونلو ، وه قه ره قویونلو) ه . کانا ، میری کردوه و ، له راست
 بیگانه کانا ره ق راوه ستاوه ، جاله به ره ئه مه یه شیخ ئه
 حمه د جهزیری پیا هه ل خویندوه .
 دیوانی کوردی شیخ ئه حمه دی جهزیری که به
 پی پی پیت که لی هیجا و ئه لف و بی هونراوه تمه بو یه
 که م جار له لایهن فون هارتمان - ی ئالمانییه وه له سالی
 ۱۹۰۴ زایینی داله برلین له چاپ در اووه . به رکولیکی
 تو یزانته وه ی به زوانی ئالمانی بونوسراوه و له لایهن
 ژاپا ، روز هه لات ناسی روسیش و تارگه لیکی تو یزانته و
 لیکوله رانه له باره ی شیخ ئه حمه دی جهزیری یه وه

ئه شی بزانی ن تاسه ته ی نوهه م ناویک له بیژاوه
 ران و ، هونه رانی کرمانج و به رچاو . ناکه وی .
 حاجی قادری کوی له دیوانه که ی خویدا ، ناوی
 دو هونه ری مه زنی کوردی کرمانجی ژوروی بردوه و ،

ئه لی : عه لی حه ریر و اتا گوندی حه ریری لای ره و -
 اندز ، حه ریر و اتاس ، وه شیخ ئه حمه دی جهزیری و اته
 جهزیره ی ئیبنوعومر ، ئه و دوشاعیره مه زنه له جهانا ،
 ناو دارن و ، له گه ل عبدالرحمن جامی ، ئه و شاعیره
 پارسی ویژه دا ، هاو ، کات بون و ، یه کتریان دیوه ،
 ههروهک جامی ده لی :

پیرمردی بدیدم ز جمیزر
 نیک مەردی بدیدم ز حەریەر
 شیخ ئه حمه دی جهزیری زانایه کی دینی و خوانا
 سیکی ره بان ی بووه ، هونراوه کانی عاریفانه یه . زوانی
 کوردی و عاره می و پارسی شی جوان زانیوه ، بی ری نه ته
 وه پهروه ریشی هه بووه کور ی له میژو نوسان لایان وایه
 ها و کاتی ئه تابه ک عیماده دین - ی زهنگی
 میری موسل بووه ، به لام به پی ی ئه و شیعه ری جامی
 که حاجی قادری کوی هینا و یه تی شیخ ئه حمه جهزیری
 له سه ته ی نوهه ما ، ژیاوه ، نه ک له سه ته ی شه شما .
 شیخ ئه حمه د جهزیری له قه سیده به کی زور ره
 وانا له میرخه لیل - ی ئه یوبی تار یف ئه کات وله
 سه ره تا دا ئه بیژی :

ئه ی شه هه نشاهی موعه ز زم حه قق نیگه هه داری ته بی
 سوره ی ^۱ انا فتحنا حافیزویاری ته بی .
 ئه م خه لیل ئه بو بی یه . ته نیاکورده ئیرانییه ک
 بووه که له کاتی هه رکهس هه رکه سیدا ، له زه مانی (ئاق
 قویونلو ، وه قه ره قویونلو) ه . کانا ، میری کردوه و ، له راست
 بیگانه کانا ره ق راوه ستاوه ، جاله به ره ئه مه یه شیخ ئه
 حمه د جهزیری پیا هه ل خویندوه .
 دیوانی کوردی شیخ ئه حمه دی جهزیری که به
 پی پی پیت که لی هیجا و ئه لف و بی هونراوه تمه بو یه
 که م جار له لایهن فون هارتمان - ی ئالمانییه وه له سالی
 ۱۹۰۴ زایینی داله برلین له چاپ در اووه . به رکولیکی
 تو یزانته وه ی به زوانی ئالمانی بونوسراوه و له لایهن
 ژاپا ، روز هه لات ناسی روسیش و تارگه لیکی تو یزانته و
 لیکوله رانه له باره ی شیخ ئه حمه دی جهزیری یه وه

نوسراوه . جزیری هونه ریکی مدزنی چهرخی دوانزه بووه . دیوانه شیعره کوردی بیهکه شی ، چهن جاران له قاهیرهو ، شام و عیراقا چاپ کراوه .

له م دواپی بانه دا مه لایه کی کوردی

کوردستانی سوریه دیوانه که ی مه لای جه زیری وهر گیزاوه ته سهر عه ره بیج و ته واری نهو شیعره ته ژ و له بارانه ی بو دلدارج دانراون به ناوی سو فیگه ریبه وه کردوه به پازانه وه و خواداندن و لهو مه به سته ی بردو ته ده ری که مه لای جه زیری له دلیدا بوه .

کوری لهوانه ی وابهاراوه ی کرمانجی ژوروهو نراوه بیان گو تووه شه مانه ن : فه قی ته یران ، مه لای باته ، عملی حهریری ، شیخ مهلا شه حمه دی جزیری یه گوره ترین شاعیری شه ده بی نه ته وایه تی شه حمه دی خانی (۱۶۵۰ - ۱۷۰۶) که دیوانه که ی " مه موزین " به رزترین پله ی شه ده بی کوردی سهر ده می ده ره به گایه تیف خانی که له سه ته ی ۱۷ دیوانی مه م و زین و فدره ه نگو که ی خوی نویسه و ، دوا ی شه شاعیرانه ، هاتوته جهان و . له باره ی شهوانا ، ناوا ده بیژی .

بینا قی ، روحا ، ملی جزیری

پی حه بی بکرا ، عملی حهریری

کیفکوه بدا ، فه قی ، ته یران

حه تتانه شه بدد ، بمای حه یران .

بنه ماله و تیره سی خانی له ساله کانی ۱۹۵۲

زایینی داله ههریمی بایه زید دا نیشته حی بون که له پیش شه وه دا ، و اتا : له سالی ۱۵۱۴ زایینی کوردستان دوا ی جهنگی چالدران سی به شی که تبوه ژیر چه پوکی ره شی عوسمانلییه کان . - بنواره (بهرکولی مه م وزین ، که قانات کردو نویسیه تی و ، شه پول وه ری گیرا وه ته سهر ، زمانی پارسی و ، کوردی)

له سوریا ، قه دری جان که له سالی ۱۹۷۲ زایینی

کوچی دوا ی کردوه . له شیروان عه ره ب شامیلوف = شه مو

و ثامینه ته و دال ثامینه ناودال له ۱۹۰۶ زایینی داها توتته جهان و ، له ۲۲ سپتامبری ۱۹۶۴ زایینی دا کوچی دوا پی کردوه ، شه م شه و داله هم شاعیر بووه و هم لیکولهر . بنواره (ناسیاوی له ته که نامینه ناودالا ، نویسینی جاجی جوندی . ته رجهمه ی برای شه ره نی و کورد خوشه و یست خاچادریان آرمیاک)

بنواره (وتاری جه میل روزبه یانی له واحیدی زا - راهه کاناله تاران) - (میژیو سلیمانی و ده و روبه ری نوسراوی شه مین زه کی به گ که جه میل روزبه یانی کردویه ته عاره بی)

یارسان نوسراوی سوری - ترانه های کوردی دوکتور موکری - المعجم فی معاییر اشعار العجم نوسراوی شمس الدین محمد بن قیس رازی دو قرن سکوت دکتور زرین کوب چاپی تاران .

بورهان الحق نور عملی اللهی چاپی تاران ۱۳۴۳

هه ناوی .

(بنواره مانگنامه ی ژماره ۲ دهنگ وره نگی

شیران هی واحیدی زاراهه کان له باره ی بالوله وه نوسراوه ی کاک صدیق بو ره که ی)

ژماره کانی گو فاری گه لاویژی کورد سالگه لی ۹۴۴

و ۱۹۴۸ زایینی .

تاریخ شه دلان لاپه ری ۷

مجله التواریخ افشاریه ورنده لاپه ره ی ۱۶۵

سر سپردگان نوسراوه ی سید محمد علی - خواجه

الدین - تاریخ و شرح عقاید دینی و آداب و رسوم یارسان .

دایره المعارف پطرس بستانی لاپه ره ی ۶۴۴ و

به رگی ۵ .

سفرنامه ابن بطوطه لاپه ره کانی ۲۰۹ و ۲۱۰

ترجمه محمد علی موحد چاپی تاران ۱۳۳۷ .

بیان الادیان ابوالمعالی نوسراوه ی محمد حسین

علوی خوش کراوی اقبال آشتیانی چاپی تاران ۱۳۱۲

سلطان صلاح الدین ایوبی قهرمان وفاتد قرون

واعمار وقضیه قتل شیخ اشراق :

(شهاب الدین سهروردی)

بررسی و تحقیقی در فلسفه تاریخ و مبادثناسی -

تأثیر متقابل تمدنهای اقولم

کا وهستای بهریز ما موستای خوشه ویستم

کاک : محمه د سالح ئیبراهیمی محمه دی

به هویام لهپه رای زمان و، ویژا وهری

و، فدهنگ وهونهری کوردی بهسه سر

بلیندی سه رکهون هه ربژی

گوفاری گرشه کوردستان

به رله هه موچه ندوچوانیهک چاکه

بلین ئه وگوفاره هیژا یه ، سوره گولاله

یهکی کوردی وگرشه کوردستانی گهوره

و، گران وپه یوهندی دلانه . گرشه ی

کوردستان لهئاسمانی ویژا وهری -

(و، ئه ده بیاتی) کوردی وچاپه منه کانی

کوردی دائه ستیره یهکی تازه هه لاتوه که

به ورشه وگرشه ی روناکی هینی چا وودلمان

رون ده کاته وهو ، به هویاین له نیوبلاوه

و، په رپهرو ، چاپه منه کانی کورده واری -

جیهکی ئه و توکهری ده وشیته وه بگریته وه

هه ژماری یه که می ئه وگوفاره زور

ساکاره ! بهلی خو کردیه ! خو کوردیه !

پیم وایه ناهبی به په له بیخه ینه بهر

پلاری تهوس وپلارو و، هه لایوژیکی توند

و، بهرچا و تهنگانه ، لی واچا که یاریکری

بکهین وری نوینی بکهین و ، له به ره وه

ژداله هه لانی بگیرینه وه وکه م وکورتیکی

که وه بهرچا ومان دادی ، چا وپوشی لی

نه کهین به ربک وزمانی دوستانه

رای بگهینین به هه لارهنگی وهی که ئه و

گوفاره ساوا و، نه وبا وه وه سه ربا وکهوی

و، په روپو ده رکا و گهوره ببی وپیشه وی

بکا ، نابیژو ماندوبین یان نیگه ران و،

وه رزبین ده بی رام وئارام و ، سهنگین

به کا وه خو به ره وپیشه وه وئارمانی بهر

زمان ههنگا وهه لینین .

هه رچهند گرشه کوردستان ئه ورو

ده داوی سپی وره شی هه لوه داوی و، هه ژاری

و، نه داری داگیرسا وه ته وه بهلا

روژی دی ودهی بینین که گرشه کوردستان

به ورشه ورش و ، روسوری رودکا ته وه و ، -

چاوی دوستانی پی رون ده بیتسه وه و ،

گرشه کوردستان وهک کولکه زیرینه ی

پاژ بارانی به هاری کوردستان له هه مو

شوینی ولاته خوشه ویسته که مان که وانهی

رهنگا ورهنگ و شیرنی ده تروسکیتسه وه .

دوستان ده بی بزنانن که نه ته نیئا

ئه وگوفاره ویژا وه ریبه هه لارهنگی هه مو

گوفار وروژنا مهکان به ته وای نه توانن

په رپه ری په رده ی جو انی کوردستانی

خوشه ویست وگهوره وگرا نعمان کوت وپه ر

را بنوینن رهنگی ورده ورده به کا وه خووله

سه ره خو ئه وکاره ده بی ژیرانه هه لایویزی

بگری و به رام به ری بهرنا مه یهکی وردی

زانینی کاری له سه ربگری

به هه وای سه ربلیندی وپیشه وی =

برره که ئه یوبیان

تلف و بی

بزازکراوی

کوردی

به ترتیب به صورت حروف صدا داری - ه - و در متن الفبا و خط وجود دارند و به دنبال حرف داری حرکت نوشته میشوند .

برای نمونه : گند - گشت - گرد - بصورت : که نه‌دگند - گونهد - گورد - گوشت - گیشته - در رسم الخط کردی نوشته میشوند .

در مورد حروف الفبای کردی و صدا و تلفظ آنها باید به تذکرات زیر به دقت توجه کرد و آنها را در حین تلفظ متن باید رعایت کرد :

حرف ت

۱ - حرف (ت) - همان همزه فارسی است که یک حرف بی صدا می باشد و همواره بدنبال و یا قبل از آن یک حرف صدا دار می آید .
مثلاً " کلمات : امر ، آرد ، انسان ، امید و مامور به رسم الخط کردی بصورت ئه مر ، ئارد ، ئینسان ، ئومید و ، مه ئمور ، نوشته میشوند .

حرف الف

۲ - حرف الف (ا) ، یک حرف بیصدا است و همواره در وسط یا آخر کلمه قرار می گیرد مانند : بار و دارا .

حروف ث ، ص ، ط ، ذ ، ض ، ظ

۳ - حروف ث ، ص ، ط ، ذ ، ض ، ظ در کردی بکار برده نمی شوند زیرا صدای مخصوص آنها در کردی وجود ندارد .

در کردی بجای " ث " و " ص " حرف " س " و بجای " ط " حرف " ت " و بجای " ذ " و " ظ " و " ض " حرف " ز " بکار برده میشوند ، گاهی این حروف در اسامی اشخاصی بکار برده میشوند که جنبه استثناء دارد و بهتر است اصلاً " بکار برده نشود .

حرف ر

ئا - ب - پ - ت - ج - چ - ح - خ - د - ر -
پ - ز - ژ - س - ش - ع - غ - ف - تف - ق - ک -
گ - ل - ل - م - ن - و - وو - و - ه - ی - ی -
ه -

در میان حروف فوق ا - وو - و - ی - ئ ، همیشه صدا دار و حروف ئ - ب - پ - ت - ج - چ - ح - خ - د - ر - ز - ژ - س - ش - ع - غ - ف - تف - ق - ک - گ - ل - ل - م - ن همیشه بی صدا و سه حرف - و - ی - ه ، گاهی بصورت صدا دار و گاهی بصورت بی صدا بکار برده میشوند .

پیش از هر چیز باید دانست که الفبای کردی از لحاظ نشان دادن صداها و ، درست تلفظ کردن کلمات براتب از الفبای فارسی دقیق تر و کامل تر است و کلمات کردی همانطور که نوشته میشوند تلفظ هم میشوند و نمی توان یک کلمه را به چند صورت خواند زیرا حرکات زیر (ـ) و زبر (َ) و پیش (ِ)

۴- حرف (ر) - همان حرف "ر" در فارسی میباشد ولی غلیظ تر از حد معمول و بهمان صورت که برخی از سخنرانان ادا می نمایند تلفظ میشود مانند:

"شهر" که ر ، که ره ، که ره کر .

حرف ر

۱۰- حرف (ی) هم مانند (و) گاهی به صورت حرف صدادار است چنانکه در کلمه (پیر) است و گاهی نقش حرف بی صدا را دارد چنانکه در کلمه "سهیل (سَیْل) دیده میشود .

حرف ی

۵- حرف "ق" - صدای واو فارسی و یا "انگلیسی را دارد مانند "گف" به معنی صدای بال بهنگام پراواز و یا گلوله: بهنگام طی مسافت .

حرف ق

۱۱- حرف (ئ) که در فارسی یا مجهول گفته میشود، مخصوص کردی است و اکنون در فارسی وجود دارد مانند ژیر (زیر) .

۱۲- اگر حرف صدادار (ئ) در آخر کلمه با تکیه خوانده شود و نقطه زیر آن می گذارند تا با (ی) صدادار معمولی اشتباه نشود مانند ئیرانی (ایرانی) .

حرف ه

۶- حرف (ل) همان حرف (ل) میباشد که غلیظ و شبیه به (ل) الله در عربی و آل در آخر کلمات انگلیسی تلفظ میسرند مانند سال و کال .

حرف و

۱۳- حرف "ه" اگر بصورت "ه" یا "ه" پس از حرف دیگری بیاید صدادار است و صدای زیر (ه) فارسی را میدهد مثلاً "بر" و "در" فارسی که در کردی بصورت "به" و "ده" نوشته میشوند .

این حرف در غیر صورت فوق بی صدا است و مانند "ه" در فارسی تلفظ میشود مثل: "هاوار" و "ههور" .

۱۴- یکنوع حرف در کردی کرمانشاه و گلیایی و ایلام داریم که ترکیبی از "و" و "ی" است و صدای "فرانسه را میدهد که حرف "و" را برای آن انتخاب کردیم: "پو" - کوبیا .

۷- حرف (و) بدو صورت تلفظ میشود . الف - و - صدادار که صدای ضمه عربی و پیش فارسی (و) را میدهد و معمولاً "در بین دو حرف بی صدا قرار میگیرد مانند "گورگ" .

ب - بی صدا که مانند واو عربی تلفظ میشود و معمولاً "پیش یا پس از آن یک حرف صدادار قرار میگیرد مانند: "جهور" و "وام" که در مثال اول پس از حرف صدادار "ه" و در مثال دوم پیش از حرف صدادار الف قرار گرفته است .

۸- اگر حرف صدادار (و) کشیده تلفظ شود به صورت دو واو نوشته میشود یا و

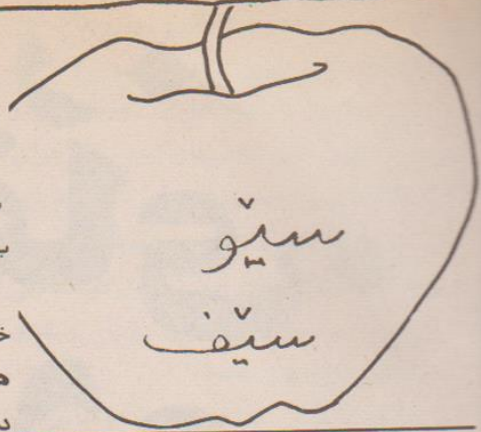
حرف و

۹- حرف (و) همان واو مجهول فارسی است که در کلمات "خور" و "خوش" فارسی وجود دارد .

حرف ی

هه لیهست و ، قسه ی خوش
: ۴۹

شیعرو ، له تیغه ، هی خاله مینه ی به رزنجیه :
بیستم کوتوتته خالم ته گه ربی تونه سره وی
هینده ی نه وی ده که مملی بۆنیری دانای
خۆمن به پیچه وانه ، له باتی نه ویت بکه م
هینده ت بلینده ته که م ، که تهره غه ت لی وه
ده رکه وی .

خاله مینه یه کیکه ، له قسه خۆشان وهۆنه رانی
مه زن وه له بنه ماله خودان نا وه کانی
کوردته ئیمه تکای لی ته که بین شیعو ،
نوسرا وه کانی خوی مان بۆبیزن ، له
تهک وینه و ، شهرحی حالی خۆی تا له م
گوفاره دا : چایی که بین .

له سالی ۱۳۳۷ هه تا ویدا - له
خانه قای شه مزینان ^{له باباد} خه ریک بوم ریساله
التوحیدی شیخ محمد عبده م به ده رس به
فه قیکان ته وته وه و ، باسی ^{نه لسه نه و} که قاییدمان
ته کرد . درسه که ، ته وا و بیو ، خاله مینه ،
که ، بۆ ، نویژکردن ته هاته ، ته وی ، هات
وتی : دوینی براده ری هاته دوکان
بیستیوم ، له پشت سهرم ، وتبوی ، خاله
مینه بووه ته بابی ، ته منیش ته م
هونراوهم ، بودانا بو ، بۆم خۆینده وه :
ده لین : خاله مینه بوه ته بابی ، ته من
وهک خۆم ته ویش گوی خوار دله گه ل بابی .
وتم ، جوانه ، ته ویش ناچار ، وتی : جوانه .
مه مه دسالج - ئیبراهیمی مه مه دی

که ویشک
که ویشک

سازو آواز

موسیقای

کوردی

(سازو آوازو موسیقای کوردی) :

ئاشرکاترین نیشانهکانی نته‌وایه‌تی، وه —
 باشرین وه‌سیله‌ی ناسینی تاییه‌تیه‌کانی یه‌ک
 نته‌وه فهره‌نگی عامیانه‌ی سهرزه‌وی ته‌و
 نته‌وه‌یه، فهره‌نگی که‌جلوه‌گای شارستانی
 بووه، تا‌وینه‌ئاسایی مه‌جودی‌یه‌تی ته‌و گه‌له،
 له‌خۆیا ئه‌نوێنی و پێشان ئه‌دا. خه‌لکی کوچه‌و
 بازار و ته‌وانه‌ی وا له‌ده‌شت و، کی‌وا له‌سرشت
 نیزیکن وه‌خۆیان به‌که‌ژو، چیا و شیوو دۆل —
 گرتوووه ئه‌گه‌رچی زۆرله‌ژیان ورد نابنه‌وه به‌لام
 چونکه هه‌میشه‌راسته‌و، خۆ، هان له‌ناو سرشتا
 به‌پنی ده‌رک و بیرو رای خۆیان موته‌ئه‌سیرته‌بن
 وه‌له‌سرشت که‌لک‌وه‌رته‌گرن ته‌و جوهره‌مرۆیا نه
 له‌نیزیکه‌وه له‌گه‌ل شایی و شین و خه‌ما ئاشناو
 پۆشان خۆشی و ناخۆشی و کۆسب و قورتی
 سرشت وایان، لێده‌کا توشی هه‌یه‌جان، ته‌بن
 یان کزو، بی‌تین که‌له‌لا ته‌که‌ون .
 که‌وابی جیگه‌ی هه‌یج جوهره‌ سهرسورمانیک
 نییه ته‌گه‌ر به‌چه‌شنیکی رۆن و ئاشکرا داب و

ده‌ستور، وه‌هه‌ستان و پۆنیشتن و بیرو رای ته‌م
 خه‌لکه له‌ناو، هونه‌ره‌کانی فۆلکلوریکا
 خۆبنوینی و ئاشکراکات . شیعر نه‌قاشی و
 په‌ی‌که‌ره تراشی و موسیقای مرۆی عاوام مو
 به‌بینی تاییه‌تی یه‌کانی ته‌وانه، وه‌زۆر به‌ئاسانی
 ته‌توانین رازو نیازی دل و هه‌ناویان له‌م جوهره
 ته‌جه‌لیاتی زینهنی و عاتیفی یه‌دا بدۆزینه‌وه و
 په‌یدای که‌ین .

به‌تایبه‌ت له‌ناو موسیقای فۆلکلوریکا
 که‌ ملودی *melodie* وه شیعر پیکه‌وه ئا‌وینته
 ته‌بن زۆرباش ته‌توانین چهن نیشانه‌یه‌ک له —
 ده‌نگ دانه‌وه‌ی سۆزی ده‌رون و عاتیفی ته‌وان
 هه‌ست پکه‌ین .

ته‌بنی بزانیان کورد فهره‌نگیکی ئوسراوی
 زۆرغه‌نی و داراو دوله‌مه‌ندی هه‌یه، که‌هه‌ره
 له‌میزه‌ده‌ما و ده‌م هاتوو وه‌له‌لایهن به‌یت بیژان و
 ستران بیژان و چرگه‌رانی کورد هه‌وه پاراستراوه و
 پاراو کراوه . ته‌توانین بلین له‌لابلائی ته‌م
 فهره‌نگه نه‌نوسراوه‌دا میژوی کۆنه‌سالی کورد

زۆرىبە جوانى ۋە بەرەنگى جۇراۋجۇرى ھەرە
رۇناك خۇئەنۇينى زۇرباشۇ زۇرۇرۇناك دەر
ئەكەۋى. ھەستان و دانىشتن و داب و
دەستور و باۋى ناۋكوردەۋارى لەم مىرات و
كولتورى كۈنەسالى موسىقاي كوردى بيا جوان
دەر ئەكەۋى ۋە، موسىقاي كوردى لەم بابە
تەۋە نەخشىكى شياو، ۋە سرنجراكىشى، راستى
ھەيە، موسىقاي كوردى ھەرۋەك وئەۋەدەبى
نەسراۋى نەتەۋايەتى لق و پۇپ و رىشەي
بەرپلاۋ و پىرپەراۋبىزى ھەيە.

ئەگەر جوان وردىبىنەۋە ۋە باشچاۋ
بخشىئىن بەموسىقاي كوردىيا ئەتوانىن بلىن :
لق و، پۇپەكانى رەسەن و جنسەكانى موسىقاي
كوردى ئەمانەن :

۱- موسىقاي كرمانجى "گوندى".

۲- موسىقاي خۇۋىژان . واتا :

"شاھىرى و گۇرانى بىژى و بەيت بىژى".

۳- موسىقاي ئايىنى يان روھانى .

۴- موسىقاي رامبارى و نەتەۋايەتى .

بەلام ئەبى بزىنن كەئەم موسىقايانە
ھەركاميان بايەخىكى تايبەتبان ھەيە
رېشەدارتېرىن لق و پۇپى موسىقاي كوردى،
موسىقاي كرمانجى "گوندى" يە، ۋە لەقەكانى تر
بەجۇرە تايبەتبانىك كەھەيانە، لەموسىقاي
كرمانجى جۇئەبىنەۋە .

تائەۋ جىگايەي لەۋزەمانايەۋ لەرۋى ئەۋ
زانستگەلانەي ۋا دەسمان كەۋتوۋە تىكۆشيوپىن
موسىقاي ناۋكوردان شىپكەتەۋە ۋە پەردەي
رەشى لەسەرلابەين . ئەبى بزىنن كە ئىمە
زىاترلە سەرموسىقاي كرمانجى ئەرۋىن لە
موسىقاي خۇۋىژان و ئايىنى و رامبارى بەكورتى
ئەدوئىن .

موسىقاي خۇۋىژانى كورد بەۋجۇرە

تايبەتبانەي كەھەيەتى بەشىك لەھونەرى
رۇژھەلات پىك دىئى .

پياۋانى مەزن و داراۋ، مىرەكوردەكان
زۇرىان لايەن گرى لەگۇرانى بىژان و شاھىران و
خۇۋىژان و بەيت بىژان كوردە ۋەئەۋانىش
لەباتيان بەۋانئاندا ھەل ۋتوۋەۋولەبەرانبەرى
دژمنا بەۋانئانا ھەلخۇپىندەۋە . سەرەپاي ئەمە
ئەۋ گۇرانى بىژو شاھىرو بەيت بىژانە لەداب و
مەراسمى رەسمى و باۋاگۇرانى و لاۋك و بەيت و
باۋيان بەدەنگ خۇپىندەۋە ۋوتوۋەۋ، ئاھەنگيان
گىژاۋە ، ۋە جارو، بارلەشىئەر، ھەلبەست دانانا
لەمەجلىسى مىرو مەزنانى ناۋ كوردەۋارىدا بە
يەكەۋە كىئى بەركيان كوردە، تەنانەت ئەۋانەي
ۋا خاۋەنى دەنگ و ئاۋازىك بوون ۋەكەمىك
ۋرپاۋ زىت و زرەنگ بوون ۋەبىرىان چاك بوۋە
چونەتەلەي مامۇستا خۇش دەنگ و ئاۋازەكان
ۋەچونەتەلەي مامۇستا بەيت بىژو خۇۋىژە بەناۋ
بانگەكان ۋەك قوتابى و خۇپىندكارلە "فىزگەي"
ئەۋ مامۇستا، ناۋ دارانە دەرسە دەنگ و ئاۋازو
دەرسى گۇرانى بىژى ۋلاۋك و بەيت ۋىژى و
بەيت و باۋخۇپىنى يان، خۇپىندە ئەلىن :
مامۇستا بەناۋ بانگەكان زىاترلەگەل ئەۋجۇرە
پياۋانەي ۋا خاۋەنى بىرى وردو بىرتىژبوون
خەرىك بوون و باش بەيت و باۋى ناۋكوردە -
ۋارىان فىر كوردون . لام ۋايەئوسكارمانى ئالمانى
ئەۋجۇرە فىزگەي لەمۇكرىانادىيى كەتوسىۋىبەتى
: "لەكوردستانا فىر كەگەلى ھەبوۋ، گۇرانى
بىژيان بۇ دۋا رۇژ تىدا دەرس داۋەۋ ھونەريان
پى فىزكراۋە . گەتجان و لاۋانىك كەدەنگ و
ئاۋازىكيان ھەبوۋ، چونەتەئەۋ جۇرە فىزگەيانە
ۋە لاي مامۇستا بەناۋ بانگەكان ھونەر فىر-
بوون ۋە مامۇستا كانىش لەبەر، ۋە بەبى سىپارەۋ
پراۋ دەرسىان ۋتوۋە تەۋە، چونكە گۇرانى

بیتزانی که کوپره سهو ادیکیان هه بوبی کم بون
له هه ندی شوین خوویژانی کورد به چهن زارا وه
زمان گورانیان وتوووه، سازی شیان لینی داوه
له م با به ته وه مانگنامه ی "تازمایش" ئه رمنی،
ئاگاداری زوری تیدا هه یه!

"له کاتی فراین و نه هارا گورانی بیژیک،
که هه م شایهرو خوویژوو هه م ده نکیکی هه بو که
بالنده ی له ئاسمان راته گرت به سی زمان: کوردی
فارسی، تورکی ده سی کرد به گورانی وتن ئه و
خوویژه کورده وهک "هومبیر" ی مه زنی یونانی
نابینا بووه سازیکی به ده سه وه بووکه به سیم
ته نرابوو به سه رته خته داریکا، سازی گورانی
بیتزانی گه رۆکی "هلینستی" نابی له وه سازترو
چاکتر بوبی.

"رافی" نوسه ری ناوداری ئه رمه نی
له باره ی مانا و موخته وای هۆنرا وه ی شایهرو،
خوویژانی کورده وه ئه لتی: له پاش شیو
خواردنی نوویژی شیوان یه کیک له به گه
کورده کان لینی برا به زمی سازکات، گورانی
بیژیکی گاز کرده هوبه و میوان خانی لای خووی
ئه و گورانی بیژه کورده پیاویکی کورته بالا و
شل بوو زۆر له خوویژانی گه رالی ئه رمه نی ئه چو
ده سی کرد به و پیلون لیدان ئه وه ی به سه ر زمانیا
ئه هات به بیت گه لی عامیانه نه بوو به لک و
داستانیک بوو که شایه ریکی کۆمه لایه تی له باره ی
داد گه ری به گه وه هه لی به ستبوو.

به بیت بیتزان و خوویژانی کورد ئه وانه ی
ئیمه ئه بیان ناسین: یه کیک له وانه "ئاو داله
زهینی یه، که له سه ته ی نۆز ده هه می زاینی دا
ژیاوه، که ته نیا شیعر گه لی ئاوازه کانی
به چه شی نوسرا و وئا هه نگه کانیش ده ما وده م
به ئیمه گه یشتون. له مانا و موخته وای شیعه
کانی ئه مه ده رئه که وه ی که ساز و ئاوازه خوینی

ده رباری "حه مه رها" ی میری هه ری می موشی
کوردستانی تورکییه بووه. ئاوداله زهینی،
له زۆر به ی موسا به فه گه لی گورانی و شیعر وتن و
خوویژا به شداری کردوه ئه لین: ما وه سی
شه وو رۆژ له گه ل "شیخ عه لی سلئی" خوویژی
به نا و بانگ که وتوته کچی به رکچی. ئاوداله
له دواته مه نیا چاوی کزو، کمه بین بووه،

شیعری سازو، ئاوازه کانی رۆژگاری
نابینایی "ئاوداله" له پروانگای تۆیژانه ی
لیکولینه وه خودانی بیرتیژانه و، زانایانه و
فله سه فه و، پیتۆلی عیرفانییه.

ساختمانی هه لبه ستی سازو، ئاوازه کانی
"ئاوداله" به وته شکه، هیجانیه وه که هه یه تی
زۆر له ساختمانی شیعی کۆمه لایه تیه وه نژی بکتره
به لام ئاهه نگه کانی ئاوداله، له ته ک ئه و
ئا هه نگانه ی و نه فه س گهرن زۆر لیک جیاوازن.
له باره ی ژبانی خوویژی مه زن: "شیخ
عه لی سلئی" هه رئه ونه ئه زانین که له گوندی
"قالان" ی تورکیه ژیاوه و به بیت بیژو شایه ری
ده رباری "تاهیرخان" یه کیک له میرو مه زنه
کانی کورد بووه. به لام شتی که له شیعر گه لی
ئاوازه کانی نه ماوه، ته وه و، نه گه یشتوته
ده سی ئیمه.

ئه مرو شایه ران و گورانی بیتزانی خویش
ده نگ و ئاوازی زۆر باش له کوردستانی عیراقا
هه ن که له نا و گه ل زۆر به ریژونا و دارن وهک
ره سول گه ردی و محه مه د، عارف جه زراوی
شایه ران و خوویژانی تر.

له کوردستانی ئیران "خوویژو به بیت
بیژو شایهرو، گورانی بیژو زۆر یه کیک له وانه
خوالیخویش بوو": حه سه ن زیره ک "ه گورانییه
کانی زیره ک به شیوه ی کوردی به ناوی:
"چریکه ی کوردستان" له وه رزی ۱۳۴۳

کوچی همتاوی له تارانا له چاپ دراوه .

شوینخوا رهگانی خوو یژانی ناوداری کوردستانی ئهرمهستان : " ئهحمدهچولان " و " کوشناروف نازوک " له " کوکراوهی نیشتمانیدا له سالی ۱۹۴۲ زاینی و ههروهها له " کوکراوهی بهیت و باوی کوردهواریدا " له سالی ۱۹۵۷ زاینی خپرکراوه نهتهوهو ، چاپ کراون و پلاو کراونهتهوه .

گۆرانیهگانی " ئهحمدهچولان و نازوک هوئی نیشتمانی ، ئهویندارانهو پهندا ئامۆزی یان ههیه . گۆرانیهگان لهتهک موسیقیدا رهواترو گیراترو کاری تر خوئنه نوینن .

یهکیکی دیکه لهلق و پوپه بهنرخهگانی سازو ئاوازی کوردی موسیقای ئایینی و رۆحانییه ، بهتایبته موسیقی ئایینی کورده ئیژدییهگان " یهزیدی " . پیغه مبهری مهزنی ئیسلامم سازو ئاوازو موسیقای مهنع کردوه ، وه ، تنیا به ئاوازی بانگدان و خویندنی قرئان مهدهتگ و ئاوازی ریگهی داوه . ئه بی بلیین : که موسیقاله ناو سۆفی و دهو ریشانا نه خشیکی بنه رهتی و بنیشهی ههیه ، موسیقای سۆفی و دهرویش بۆگیر خستنی حهقیقهت یاری ئه دا یانی : دلی به موسیقا گهرم ئه بی و بهو هوپه وه له دنیا دور ئه کهوینته وه له خولانیژیک ئه بیته وه . له روی ئه و به لگانهی وا کاک کهریم ئه یو بی کوردناس نیشانی داوه . زۆریه ی کوردی ئیژان له گۆرانی گهلی سوفیانه سودهر ئه گرن و بهم جوړه گۆرانییانه ئه لین : " گۆرانی سوفیانه " له شاری مهابادا کهسانی وهک :

" عابیدی مهابادی سه عیدی ماملی و کورپهگانی وهک محهمدو ، حهسمن میناغاو کورانی میناغاو ، خهلیفه ئامینی کاکاغازاده پوره زلیخا و خانم خهلیفه قوله ، سازو ئاوازی

سوفیانه یان خویندوه و ده فیان لیداره و داب و ده ستوری مهولودنامه ی کوردیان به ده فو ئاوازی به ریوه بردهوه .

به ده ره کهوتنی گزینگی همتاوی " بههار " له کورده واری یا . وا . باوه له ۲۱ مانگی " مارسا " ئه ی که نه جیژن و زۆر ، به تامه زرو ی به وه ، ئه چن به ره و پیری سالی تازه و نهو . روزه وه هاتنی سالی تازه به هات ئه زانن ، چونکه کاتی به هاره کیلی و شیوبرین و په زوپۆله له وه راندن دی و برا گوند نشینه گان له دهس به فرو . سه رما و سولی زستان رزگار ئه بن و روئه که نه دهشت و چیا و دۆل و خه لک ئه که ونه خو شی و فه رغانه . کوردان ئه م جه ژنه به شیوه و بیجمیکی تاییهت ئه گرن " کهریم ئه یو بی " کوردناسی ناودار له م با به ته وه ئه لین : " کورد ئه م جه ژنه به هی خو بی ئه زانی " له نه ورۆزا یاری و کایه و شای و هه لپه رکینی جوړ به جوړ دیته کایه وه ده نگ خوشه گان به بهیت بالوره و گۆرانی وتن و به شم شال و بلویر لیدان و به دهنگی ده هول و زور ناو ، سوارچاگان به رمبازین و غار غارین و تیره ندازی و ته قله بازی جه ژنی نه و رۆژ ئه و نه ی تر خوش ئه کهن و ئه ی رازیننه وه .

له هاوینا ئه گه رجوان سرنج بدین باش تنی ئه که مین که چلون گه لی کورد له که ژو . کینوا له باوشی سرشتا له ژیان له زهت ئه با ، له تاریک و لیلهی به ره به یانه وه تاخه وتنانی شو له ههر لایه که وه دهنگی شم شال و بلویر لیدانی شوانه کورده گان دی و ، له گو ی مرۆدا ئه زرن گیتته وه ، له شهوانی مانگه شهوا منال و گه نچ و لاوه کورده گان دهس ئه کهن به شایی وهه لپه کی ، ئه وانهی وا دهنگیان خوشه دین گۆرانی ئه لین وه ئه وانه وا ئه زانن بلویر و شم شال و جوژه له لیده ن دین شایه که یان بۆخوش ئه کهن و ، تانیوه شو

به شای و خوشی رای ته بویرن .

هه رئاواییک له هاوینا رۆژانیکیان
بوخویان تهرخان کردوه که له وانا ته چنه سه
چاک و پیرو ، ته چنه سه قهبری خزم و کهسیان و
له سه قهبران دهس ته کهن به گریان و فرمیسک هه
رشتن ژنانیش دهس ته کهن به لاواند نه وهی
مردوه کان کوردان و ته مره نیانی دانیشتی
کیوی ، نور که له هه ری می " کفی " بهکانا واقع
بووه وه به کیکه له شوینا نهی واکورد و ته مره نی
به موقه دهسی ته ژانن جه ژنیکیان ههیه به ناوی
" جه ژنی ئاورشاند " که له هاوینانا زۆر به داب و
دهستور ته و جه ژنه ته گرن . کورد و ته مره نی
خوارد هه منی و نان و ئاوله گه له خوینا هه له
ته گرن و ته چنه زیاره تی کیوی نورو دهس ته کهن
به شایی و گووه ندو زه ماوه ند .

به شایه دی پیاوانی پیرسازو ئاوازی
جه ژنی " ئاورشاند " تائهم وای یانه هه بووه و
خویند را وه رلیندراوه ، له به هارا به تاییهت
له هاوینانا کچ و کوری کورد له ژیر سیبهری
دارا جه ژنیک ته گرن به ناوی " جه ژنی سیبهری
دار " له وجه ژنه دا کوری لاوو کچی عازبه
لباس و سیالی تازه له بهر ته کهن و باوه
رۆژیک له پینشا خوین ساز ته کهن نان و پینخورو
خوارد هه منی ساز ته کهن وه ته چنه کیوو چیا
له بن سیبهری دار به گوژ دهس ته گرن و ته
که نه شایی و هه لپه رکیتی وه به چه پله ریزان و
گوژانی وتن و پله ریزان رای ته بویرن له شای و
خوشیه دا ته وانه ی و دهنگیان خوشه به که ته ی
لیی و ، به که بوئی ، دهستین ته وه بوینه کچان
بو به که بالوره و نقاره لیی ته دهن کورانی ش جار
جار به به کهتری دا هه لده لئین ، وه جار جاریش
به که نه چه فه ده یین به ده ور به کا کور به کچا هه لده
لئی و ، به قشمه ری به قه دو بالایا ، هه لده لئی و

داوایی تهوینداری لیده کات .

له پاییزانا له دوای خه له و خه رمان
هه لگرتن و کاوتفاق و گزه و وینجه کیشان و
گیشه لیدان و قه لآخ هه لچنین نو به ی ژن هینان
دی له هه ندی شوین و باوه چهن رۆژ له بیش
خوایزینی کردن و بوک گو یز تن نه وه له ماله بوک و
زاوادا ده نی که ده هول و زورنا دی وه ته وانه ی
واده نک و ئاوازیکیان ههیه و دارای هونهرن
له رۆژی ژن هینانا بانگ ته کهرین تا گووه ندوزه
ماوه ند ساز کهن .

ته توانین بلین : کورد له به هانه ته که ری
تاشایی و به زم سازکات وه له ته وای سالآ زۆریه ی
کورانی لاو وه کچانی عازبه خه ریکی شایی و
خوشین وه داب و دهستوری کورانی و تن و
شمال و بلیو تر لیدان له زۆریه ی رۆژا به ری وه
ته بری ته توانین بلین : تهم جو ره جه ژنه
خوی مه که نه بیکه بو گورانی وتن و به ری وه برنی
سازو ئاوازی ناو کورد ه واری و فیرونیان ، وه به م
هوی وه موسیقاله ناو کوردا ته پار تیزی وه به ره
به ره بیش به ره ی دا هاتو فیری ته بن وه له مه که نه
بی موسیقای خوین که لک وه ته گرن .

فولکلور : یا هونهری عامیانه پایه وینه
ره تی ته سلای شوینه واری هونهری به که له دنیا
دا به دی دیت ، له م داوایی دا هونهر مه ندانی
کورد و نیشتمان و ولاتیش بو به دی هینانی
شوینه واری هونهری ئاورتیکی جوانیان بولای
فولکلور دا وه ته وه ، وه فولکلور له موسیقا و
ویژه و ، ویژه وه ری و ته ده بیات دا بنجو بنا -
وانیکی هه ره گه ره ، سه رشاری زه وق و هونهره
چونکه شوینه واری فولکلور دس کرد ی به که
نه فر نییه ، ئاههنگ و گوژانی و ، قام و ، به سه ته
که لی فولکلوریک ، کانگای هه لقا لانی هونهره .

- ۶- لای لای سوره گول = سیگا - ریتم ۸ و ۶
- ۷- شهو = سیگا - ریتم ۸ و ۶
- ۸- چاروکی، چاروکی = سیگا - ریتم ۸ و ۶
- ۹- کیژمه روجوانی = سیگا - ریتم ۸ و ۶
- ۱۰- نام دو یینی بوچی نام دوینی = ماهور - ریتم ۸ و ۶
- ۱۱- مریم بوکانی = مامور - ریتم ۸ و ۶
- ۱۲- بهرهلینه = ماهور - ریتم ۸ و ۶
- ۱۳- چاروکه ههولیرییه = دهشتی - ریتم ۸ و ۶
- ۱۴- نه مام، نه مامه = ئه بوعتا - ریتم ۸ و ۳
- ۱۵- بوک مریمه = چوارگا - ریتم ۸ و ۳

شای و، هه لیه رینی کچانی کورد

سیکی یهک ههریم و، شوینه.
 هونهر مهندانی که ههوینی شوینهواره
 کانی خویان لهم جوژه هونهرانانیهان گرتوو،
 پیوهندی زیاتریکیان له گه ل خه لکیدا پاکیر
 کردوه.

که بهدریژای سال و، کات وزه مان ئه گونجی
 بهسه دان سال له ناو خه لکا ده ما و ده م هاتوه
 شان ه کراوه و سه روکو بنوکی گیراوه و، کامل
 بووه و گه بیوه، که و ابو، هونهری فولکلوریک
 نوینهری زه ووق و سه لیه ی هونهری هه موکه -

هه‌لپه‌رکی چوپی ، چه‌پی به‌شیوه‌ی ره‌ش
به‌له‌ک ، ئە‌شی با‌وه‌ر بکه‌ین که‌شایی‌و ،
ره‌ش به‌له‌کی نا‌وکورده‌واری ، ره‌سه‌ن‌ترین
شایی و ، هه‌لپه‌رکیه ، له‌نا‌وچه‌ی روژ
هه‌لاتا .

هو هو ، کاکه‌ی شمشال ژهن گیان .
جوان بتورینه به‌شماله‌که‌تا ،
تا‌ئه‌وشاییه جوان به‌گهر بگه‌ری .

بیت وه ئەم کاره‌ ته‌نیا له‌ ریگای س‌رانجدان
به‌ فۆلکلوروچاو خشان به‌م س‌رچاوه‌ گه‌وره‌ی
هونه‌ری میلیمه‌وه‌که‌لک وهرگرتن له‌م ده‌ستما‌یه
گرنگه ، وه‌ سود وهرگرتن له‌ گه‌لاله‌ کانی
شایی وه‌ه‌لپه‌رکی ئە‌شی‌وئه‌گونجی . ئە‌بی
با‌وه‌ر بکه‌ین که‌ شایی و ره‌شبه‌له‌کی نا‌وکورده

داب‌وده‌ستوری با‌و له‌نا‌و کورده‌واریدا
ئە‌بی له‌گشت به‌شه‌کانا‌چ هه‌لپه‌رکی‌و شایی‌و
گورانی‌و به‌یت‌و با‌وه‌کانی‌تری نا‌وکورده‌واری
کو‌بکرینه‌وه‌و را‌گیرین‌و له‌ چاپ‌درین ، و
پی‌سته‌هونه‌رمهنده‌کانی‌شمان له‌ریشه‌گه‌لی
سازو‌ئا‌واز مه‌کته‌بگه‌لی تاییه‌تی پیک‌بینن
تا‌شوینه‌واری‌ به‌دی‌بیت که‌ هه‌م پایه‌و
بنجینه‌ی له‌سه‌ره‌هونه‌ره‌سورشته‌کان وه‌، خو‌ما
لیه‌کان‌بی وه‌هه‌م ها‌وتاو‌ل‌فی هونه‌ر له‌دنیا

واری رهسن ترین شای، وههلهپهرکییه لهناوچهی رۆژهلانا، که تایبهتیهکانی ههلهپهرکیئی کوردی، له ههر بابتهیکهوه له گهلهپهرکیئی یانیکهوه که له رۆژگارانی کۆنموه تهنا نهت لهپیش پهیا بونی میژو باو بووه، وهچهن شوینمواری لهوانه، لهحهفریاتئی که لهم دواییه دا بهدهس هاتووه بهرابهری ئەکات. مهسهلهن له شوینمواری مهربوت به سئی همزار سال لهمهوبهر، که له حهفریاتئی تهپولکهی "سیلکئی" کاشان بهدهس کهوتوو، گۆرمو گلینهی گلینه ههیه که دهوور تا دهووری چهن جوان، کهسانیک له حالئی ههلهپهرینا، ئەبێنرین تهرتیبی ئەم جوړهههلهپهرینه وهه لپهکیانه وهک ههلهپهری نیک ئەچی که ئیستا لێناو کوردهواریدا بهناوی چۆپی (چهپی) ههیهو ماوتهوه.

(چهپی) مجموعهیکه لهههلهپهرکیئی دهسهجمعی ناوکوردهواری که به (فیگۆر) که لی جوړاو جوړ بهش بهش ئەبی. گرنگترینی ئەم (فیگۆر) انه: (چهپی)، ورۆیینه، "سیجار"، "گهریان"، فتاح پاشایی "یان سئی بیژانه، "خان ئەمیری" وهچۆپینهی تر. لهم ههلهپهری یانهدا، جاری واههیه، پیاوان لهگهله ئافرهتانا بهوینهی: "کهنم و چۆپی واتا" رهشبهلهک دهسی یهکتیری ئەگرن، وه داییرهوار به "ریتمی" دههول و زورناهمل ئەپهرن و جاری وایش ههیه ژنان، وه پیاوان بهدهستهی چۆی چۆی وهبی ئەوهی رهشبهلهک سازکن، ههله ئەپهرن.

ههلهپهرینی "چهپی" له بنههتا ئەبی بهکۆر بیئت. بهلام جاری وایش ههیه، یهکتیک بهتهنایی دهس ئەکا بهههلهپهرین، وه ئەم جوړهی دوایی به ناوی: "دو-

"سهرچۆپی" یان "سهر چۆپی کیش" ه وه بهو ناوهشاییکه ئەگیری و ریکه بهوانی تر پیتشان ئەدا، و ئەوانی تر لهو شایی وههلهپهرکییهدا وهدوی سهر چۆپی ئەکهون.

ههلهپهرکییهکانی ناوکوردهواری لهباری، موسیقاوه، دوزهربی یان سئی زهربین، بووینه ههلهپهرکیئی "سیجاران" به ریتمی سئی زهربه یه و زۆر پر جم و جۆل و گهرمه، لهم جوړه ههلهپهرینهدا ئافرهتان کهمتر بهشداری ئە-کن.

ههلهپهرینی چهپی سونهتیه وه ناتوانی تهنیا بوخۆشی پیک بی، وه له مهراسیمی چۆی چۆپی پیاوان وژنان وه تهنا نهت منالان ناچارن رهسی چهپی پیک بینن، وه فیژبن له شایی و رهسی "چهپی" دا جار جار گۆرانی بیژان گۆرانی ئەلین و دههول و زۆرنا ژهنهکان و شمخال و بلویر لیده رانیشین ئاههنگ کهلی مهربوت بهو رهقهسه ئەژهن و لیده دهه. وه جاری وایش ههیه سازئی دیکهی ناوکورده واری وهک: "دوزهله" که نهوعه سازیکی دو زمانهی بادی یه ویان "شمخال که وهک نهی" وایه بهلام له جنسی ئاسن دروس کراوه، وه "نهرمههی" که له سازگهلی بادی کهم سه-دایه.

ئهگهر، رهقس له بیابانا پیک بی موسیقای ئەوه "دههول و زۆرنا" یه، بهلام ئەگهر له هۆدهو ناو خانو و مالا سازکری به: "دوزهله" وه "نهرمههی" وه "دهفه" ئەگهری.

"مهلا مهحمودی بایهزیدی" ئەلیی: "لهناوههر خیل و عیله کورد یکا، چهن شایهرو هونهرمه نندو خوویژو بهیت بیژک هدیة گاتی-لهناو بنهماله بیکدا جهزن و شاییک ههیی، لهو-

هونه‌رمه‌ندانە بانگ ئەکەن و ئەهوانیش بەدەنگی خوش‌خویان وەبەسازو ئاواز، گۆرانی جهژن و شاییکە ئەخەملێتن جاری واهەبە دەف و شمخال و بلوێرلێدەدەن وە جاری وایش هەبە بەیت‌بێژ لەمەجلیس دەس ئەکا بەیت‌وتن وە گۆرانی بێژانیش بەگۆرانی و تن بەزمیک ساز ئە کەن . "

لەناو سازو ئاوازی کوردییا دەم و دەسگای موسیقا بەشیکێ گرنکی لەرازانەوی دەنگ و ئاوازی کوردە واریدا هەبە ئەوەی و دەنگ‌خۆشەکان لەوزەیانان نیبە ئەدای کەن لەرێگەیی بلوێرو شمخالە وە جار جار بەقامک بزاوتن جار جار بەتێ توراندنە ناو جوزه‌لەو دەم و دەسگای موسیقا وە ناوئالەیی دەرونیان دەرئەبرن بەتایبەت شوانەکانی کوردی لەبەرەمە رومالآت، لەناوسینگێ پڕئاگرینی خویانە وە لەناو هەوای هەوا جوان و لەژێر ئاسمانی شینا ئاوریک هەل ئەکەن کە ئاورلەئینسان بەرئەدا و بالندەبیش لەهەوا رانەگرن .

دەم و دەسگای موسیقایی کورد وەک باقی گەلانی تر ئەکەری بەسێ بەش :

۱ بایی ۲ زیی ۳ کوتان . (بادی - زهی - ضربی) کورد لەناو دەم و دەسگای موسیقادا زۆر تر جەز لە موسیقایی بادی ئەکا، وەک : توتەکو، بالەبان ، بلوێرو شمخال و دوزەلەو زورنا کە هونه‌رمەندان بە یارمەتی ئەمانە گیان دیننە بەر هونه‌رەکی خویان .

دەم و دەسگای موسیقایی زی‌بیش وەک دەف و دەهۆل و تەپل و چەنگ و چەنگور و تارو سازو کەمانچە .

لەناو گۆرانی بێژە کوردە ، هاو چاخەکانی ئەم خولەدا " ئەحمەد چلون و کوشناروف نازوک تاربان لێداو . (وە " حەمە کەمانچە " خەلکی

موکریانیش کەمانچەیی لێداو .) کوردان هەر لەمیزینەوێ خویان بەتەپلە ، گرتو ، چیهک تەپلە وەج دو تەپلە و سیتەپلە و تەنانەت دمه‌کیشیان هەبۆه شەرەف خان لەروپەرەیی ۳۷۲ و ۳۳۰ و ۲۵۲ لەکتێبێ میژوی کوردستانەکی خۆیدا فەرمویه : هەر تاپەفەبیک لە کوردان دمه‌کێکی تاپەبەیتان هەبە و ، بێ ئەلێن : دمه‌کی یارمەتی . دەف کەمیک لە دمه‌ک چکۆلە ترە کە

روپیکێ بەبیت ئەگرن و لە ژورەو بەهەر بزمای ریکەوێ چەن زەنگولە وەیان ، ئالقی پێو هەم - لێدەواسن کاتی دەسی لێدەدەن زنگولەکان دەس ئەکەن بەزەنگ لێدان و ، ئالقی کانییش دەس ئەکەن بەخەرەخرو زەر زەرکردن .

شەرەف خان ناوی : " چەنگ و روباایی " شی بردو . ئەلێن : دەنگی چەنگ و روباا ئەو نەخۆشە کە دلی پیر و جوان لەزەنگی خەم و خەفەت سببێ ئەکا تەو نەخۆشی لێی ئەبێ . چەنگ و روباا لەناو ئوزبەک و تاجیکەکانیشا باو . ئەمەبو کورتەبیک ، کە لەبارەیی سازو ئاوازو دەم و دەسگای موسیقایی کوردی بووتانم گێرانەو .

ئەتوانین بڵێن : موسیقا و سازو ئاواز لەناو کوردا بەکێکە لەهونه‌رەکانی تاییبەت ، هەر وەک گەلانی تر لەچەن سەتەبیک بەدریژای مانگ و ، سال سازو ئاوازو ، دەم و دەسگای موسیقاییان پێک هێناو ، کوردیش ئەم گەردنەو ریکە پڕپێچ و هەلدێرەیی بریوێ ، بەدەنگ و سازو ئاوازو ، موسیقایی کوردی رەنگ و روپیکێ داو و لەناو قاپورکی تەلاییدا دایرش توو ، ئەم باسە لەکتێبێ کوردناسی چاپی ئەرمەنستان زەنجیرەیی ژمارە ۷ سالی ۱۹۷۵ م نوسراوی نوری جەواهییری تەرجمەیی سېۆمیناسیان وەرم گرتو " زریان " .

شيعرو، هونه رو،

ويژا وهري

چاوي گول گولينت بهئه ندازه ي مژولت
درو، دارو، خاوهن بهرژينه - چاوي گول
گولينت له گلينه دا، دهوري سيمي خار
داره، بهلام ئه ي گول، من وام له سر
چل وبهئه ندازه ي مام شه به كه ي، بيستي
له شي جوانت - روناكيم، وا، له دلايه،
وهيوام زوره ده رت شه ي نم، له ناو،
به رده موره، گولم نيونيگاي توعيشق و،
شه يني، راستي له دلما، رواند -
ده لين: ته مه ني مروف گردو، كوي، هاتو
چوي، دله، بهلام ته مه ني من له ديمه ني
تودا ئه ي گول شه خولقي وتا شه وساته،
توهه ي ته مه ني منيش دريژه ي هه يه و،
شه يني، ده نا، له گهل گولي، له شتا،
هه لده وهري و، هه پرون، هه پرون شه بي،
گولم شه وروژه وا، له ده م شه وا،
وه ستايوي وينه ي له شت واته: كاتي
شاوينه گولينه ي له شت كه وته ناو شه وا
ماسي ناو شه وا، له روي مانگه شه وي، تويان
هه لقوران دو، شاوي مانگي روي تويان
خوارده وه، منيش هاتم، شه ي شاوي جه يا تم
بهلام مژولت نه يان هيشت بروانم تا
بزانم چاوي جوانت چلون! شه نون و،
شه خه ون. كوت وپرچاوت كرده وه، منيش

چوما و له ده ريدا دا، را شه ويستي - كولكه
زيرينه شي له هه تا و، بارانا كوچ شه گمري
كاتي غونچه پشكوت، ته رزه، نوقلي ناوده مي
نا - په پوله شه سوتا، كه چي من و شه م
فرميسكمان هه لده وه ران .

له شه واپيم نابه هه تا وا - شه مي چاوت
په پوله ي دلم سوتان .

وتم: اي گول كولكه زيرينه له دا وينتا،
دلويه، باراني گول رهنگ گريا. بهلام
شه مي چاوت په پوله ي بيناي چاوم
ناسوتيني .

كاتي خونچه ي ليوت ده م شه كات ده وه
- گولي وشه له گويم شه وريني. من تا زيم
گولي له شي توم به وينه ي چي كه گولي: كه
له ناو شاوي چاوما، كه تبون، به شاوي
ناو گلينه ي چاوم شتم .

وتم گيانه كه م: كاتي شه بايي، به هار،
داويني كراسه كه تي لادا. بيناي چاوم
به گورجي له ناسك له شي گولينت دتيني
گرد. شه ويش له خوشيان فرميسكي به خور
هاته خوار .

وتم گولم، به ندي دلم، كاتي
فرميسك هه لده وه ريني گلينه ي چاوم، له
ناو چاوتا، خوده شوا، بهلام شه ي گول

لهنا وسهده في ژينا - مرواري ژينمدي ،
 وتم : شوخي جابا ، شه وسا بمرم ، له دواي
 مردن زه ره باني ، دلم په سن دا زنه کم
 دوباره چاوت ، ليکنا ، من کاتي ئاوا
 بوني ، ههتا و سه ره خوشيم ، له روز کرد -
 بهلام دلويه باران شه سرين ريژ ، نيشته
 سر ، روپه ره گولي رهنگا و رهنگت ،
 ماچي کرد ، کاتي له خهوا ، له تودا
 غرق بيو ، و خه بهر هاتم ، له کاتي ،
 جومال کردني ، دلما ، له شي توي دلدارم
 لهويدا ، دوزي يه وه ، کاتي مه مکي
 روحمت ، شه بزوان . دلي منيش ، شه هاته
 بزوه ، جهزرو ، مهدي شير ، واتا : هاتوي
 وجوي ، کهي دهرياي مه مکي جوانت ،
 لهنا و ، شه ومه مکه جوان و ، بلورينه
 کانتا بؤ ، من ، ته ماشايي بو ، من له
 روزي له دايک بونت ، له وجي ژندها
 روزي روناک هه لده کم . بهلام شه گول
 شه وپيش بزانه ، ! دوايي ، تو ، ناتوانم
 بژيم جا ، شه وسا ، وينم له مه جليسي
 پرسه ئاوينه شکا و ابه شداري شه کا .
 مه گهر چا وانت - چه مه نه ، سهوزه زاره !
 مه گهر ليوه سوره کانت - گولي باخي هه ناره !
 که وئا وينه بهخت - به سه رگولا شوره
 سواره - لام مانگه شه وي ، کاتي ، به هاره
 توبه هاري ، تو خونچه ي تازه دمى - تو
 گولي ياسه مه ني - ياسه مه ن هدي چيه !

جواني يهک توههته ، شه ، له وه دا ، -
 زور هه زاره ، ده رده داره . نه داره ، تو
 جواني ، به جواني و ، ناسکي گولي ،
 وه رزي به هاري ! کاتي شه وري ، به سه ر
 زه وي يا ، گول شه باري . کاتي تو شه بينم
 گولي دلم ، شه پشکويت ، واده زانم
 و ابه هاره ، له گشت شويني تو ئاوينه ي
 باخي دلما ئا و هره ! تو و هره ، تاکاتي
 به هاره ، بي بنبي سه ر دلم ، تو ، به رزي
 وهک سپي ، داره ! سپي داري ، شه پؤل .
 له سه ر په رتو کي ژيان وهک داري پر به ر
 لهنا وهوزا ما مه وه سه ر به ر زو سه ر و ه ر
 گه لي پرتين تره نوري شه مي دم
 له گرشه گروژ هه لاتي مانگي ره ز به ر .

په ند

گه رنه لي بو گه لي زياني بي
 شه نه خوا ئاخري ژياني بي
 بويي داييم ووتهي له سوودايه
 خواردني له ش خوشي له دوودايه

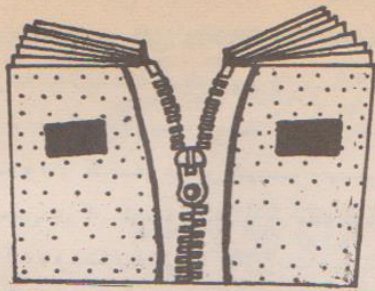
سه کاتي ده کا پياوي ژير
 ياکوپه نجه ي ده کا له پارو وگير

سَجور، مه بهستی جیا وازدا به سهریان،
 هاتوه، به ره میکی زانستی ی هه بوه و،
 شه به ره مه ئیسته به ناوی، په ندو،
 مه تل، وهک خه زینه یهک، بو ئیمه
 به جی ماوه، که ده س گه یرویی و،
 ری نوینی ی، ئیمه ئهکا، له سودو
 زیان، له دوستایه تی و دوژمنایه تی،
 له ههل بژاردنی دوست و، هه ئال،
 له هستان و، دانیشتنی، کومه لایه تی،
 له پاراستنی داب و، ده ستور، له
 ههل سنگانندن و، بهر آورد کردن و،
 تاقی کردنه وهی، خه لک، به کوردی و،
 به کورتی، له هه موئا کاریکی ژیانان.
 شه، په ندو، مه ته لانه، تایبه تی
 ناوچه یهک، یان مهل به ندیک، یان
 شوینیک نین و، ههر ناوچه یهک، به جیا،
 وبه زاراوه ی تایبه تی خوی، ته نانه ت
 له و، سهر ده ماندها، که په رتوک
 و، چاپه مدیش، کهم بون، پشت به
 پشت و، زار به زار، بویه کتیریان
 هینا وه و، نه یان هیشتووه، بغه وتین
 و، له ناو بچن، که، ههروهک، شه زانین،
 ترخی، کومه لایه تی، شه په ندانه، له
 سهر ده می نوی، پیشکسه وتنی،
 زانیاریشا، گرینگی ی، خویان، له ده س
 نه داوه و، زور بهی، شه و، وتانه، ئیسته
 کوکراونه وه، و، نهک ههر له چاپ
 دراون، به لکو، به گشتی له نا و، گهل دا
 جیگه و نرخیکی، تایبه تیان، هه یه،
 به لام، شه، په ندو، مه ته لانه، شه ونده
 زورن و، له راده یهکی، شه ونده، بهر
 بلاو دان، که، کو کردنه وه و، به ده س-
 هینانی گشتیان، هه روا، به هاسانی

ئیمکانی نیه و، پیویستی، به ماوه یهکی
 دورو دریزو، ده رفه ت و، وه خست و،
 کاتیکی ته واهه یه .

له م روه وه، زانا و، ویژه وانانی
 گه وره ی، وهک: ما موستا پیره میردی
 نه مر، شیخ محمدی خال و، ئایه تولا
 شیخ محه مده دی مردوخی کوردستانی و،
 شه پول، - بو، زیندو، کردنه وهی -
 شه وپه ندو، و ته، به نرخانه، هه نگاویان
 ناوه و، خزمه تیکی لی هاتوی، شانی،
 خویان به شه ده ب و زانستی نه ته وایه تی
 کورده و، ئیمه ش له گهل ریزو، شه مهگ
 ناسینی زوریان بو شه و گه وره پیاوانه
 ههر شه، په ندانه ی، کهم تاکورتیک،
 له وسهر چاوه زولالانه ی شه ده ب و، زانسته وه
 به ده ستا مان هینا و، ئه یان که هینه
 دیاری، بوئیوهی خوشه ویست، به وئا واته،
 که جی ره زامه ندی، و، سرنجی، ئیوهی
 به ریزی و، شه گه رئیوه ش، به نار دنی شه م
 جو ره دیاریه، یانی شه و په ندو، مه ته لانه،
 له ناوچه که تانا، باوه و، شه وتیرین،
 یارمه تیمان به دن، به شانازیه وه، وهری
 شه گرین و، له م به شدا له چاپی شه دین.
دهستی شکا و، له ملی خاوه نیه تی:

شه مه، وته یهکی، ساکاره، به لام
 هه تابلی، پرمانایه، بو ئاگا دار
 کردنه وهی، شه وکه سانه ی، به ههوی
 که مته رخمی و، بی مبالاتی، خویان
 توشی، ژیانیک شه کن و، دواپی،
 دا وایی، چاره، له که سیکی تر، شه کن.
 دیاره ده ست شه گه ر شکا، هه ر،
 شه خریته، مل خاوه نه که ی و، شه بی خوی
 هه تا شه وروژه شه وده سته جی ی خوی

دهستی ماندو لهسر زگی تیره:

خوینهری بهریز وخوشه ویست ،
 لهوانهیه من وتوش ، لههلس وکوتی
 روژانه مانا شهومان بهرچا و بکهوی و ،
 لهکرده وهدا شهه بی نین ، شهو
 کهسانه لهژیا ناچالاکي شهونین و ،
 ریک وپیکي لهکاریان داهیه و ، ههست
 بهلی پرسراوی بی ژیان شهکن ، ههتا
 چ رادهیهک جیا وازیان ههیه ، لهگهل
 شهو کهسانه دا هیزاون و پمال
 شهده نهوه و ، دهست شهخه نه سردهست ،
 لههه مو باریکی ژیان دالهه رارهیه
 کابگری ، لهقورساغی کومه لایه تییه وه
 ههتا شهگا ته پیک هیانی پیویستیه کانی
 تاییه تی خویان ، که په یوهندی ههر
 بهخوی و ، مال ومنالی شهوانه وه ههیه .
 بهلام بهرله من وتو باب و با پیرانی
 شهه هه ستیان بهوه کردوه و ، شهو
 سپاردهیه لهم شه شیرین و ، ناسکه دا
 شهگه یه نن و شهلین ، هیزی شان و پیل
 و ، لی هاتویی خوت وه کارخه و ، دهستی
 ماندو بغه سهرزگی تیر . چونکه ژیان
 پیویستی بههول وتیکوشان ههیه و ،
 راسته هه موشتیک لهدهس خواداییه ،
 بهلام خوا نهی کردوته شوین روزی له
 کولانکه وه بوکس بخاته خوار .

شهگریته وه ، شهو مه راره ته بکیشی .
 شهوش ، مانای شهوه نییه ، که شهو
 کهسه دوست وهه قالی باش و ، دلسوزی
 نییه و ، خه می ، لی ناخون ، لهوانهیه
 زورکسی ، وای ، هه بی ، بهدل و گیان ،
 یارمه تی بدهن و ، لهه واری بین و ،
 ره فیقی تهنگانهی شهوین ، بهلام شه
 هه مان ، کاتاسرنجی ، دهسته شکاوه که ،
 بوئه وه راهه کیشی ، که ، بوئه و ، کهم
 ته رخه مییه کردویه ، یان بوئه و روداوهی
 بهسری هاتوه ، لهپلهی یه که ما ، زهره ر
 لهخوی ، کهوتوه و ، شه بی له بهر باری
 شهوژیانه ، خوی بگری و ، چاوی له که سیکی
 ترنه بی ، شه رکیکی ، لهسر سوک بکا و
 دهسته شکاوه کهی شهو بخاته سهرملی خوی .

دهست شهگهر شکا خواری شه گریته وه :

بهلی راسته دست شهگهر شکا خواری
 شهگریته وه وههروه اش کاره ساتیکی
 ناله بار شهگر قهوما ، زور چه تونه به بی .
 زیان بکه ویته وه سهردوخی هه وه لی و ،
 ههر دوک لای روداوه که ، به بی شهوه
 توشی زیانی مادی ویان معنوی بن وهک
 خویان لی بیته وه ، که وابسو دوا ی
 قهومانی کاره سات نابی شهو چاوه روانیه
 هه بی ، که بو چاره سهرکردنی شهو ، توشی
 هیچ زیانیک نه بین ، دیاره شهوه شه
 شهزانین که له وه دامه بهست شهو کاره
 ساتانانن که چاوه روان ناکرین و ،
 به گویره ی ویست و دل خوازنین و ، به هوی
 رق ، یان به خیلی ، یان دهس دریزی و
 نه زانیه وه له که سیکه وه بوکسیکی تر
 پهیدا شه بن و ، ههر روک لای به سهرهاته
 که ، شهگریته وه .

دهمه تهقهى قويتاس وپيروت :

نوسراوى ماموستا ههزارشاعيرى
هه ره زاناي نه ته وهى كورد .

ق - سلامم داخت

پ - ههلمان گرته وه

ق - چونى ؟ خاسه نى ؟

پ - وه ساي سه رته وه .

ق - له ناوئا وايى دهنگوياس چى يه ؟

پ - په رژين بي له روت . خه وه رخوش نى يه

ق - خودا به دنه دا ، گوايه چى بوه ؟

ئيژى خويخا گيان نه خوش كه فتوه ؟

پ - قويخا ومويخاى چه ، خومان نه خوشين

به ره ونه مانى خومان نه كوشين

ق - قهزاو به لا دوير .

پ - وه خوانزيكه

سه رنا وه نييه ده رله مفاكموفيكه !!

ق - تره كيام پيروت قسيه مه جا وه

حاليم كه بوچه خه را وقوميا وه

پ - قويتاس گيان وتمان تا غويت نه ميني

گش كه سى له ئيران ماف خوى ئه سيني

ق - وتيشيان كورد گهل كورده وار يه كه :

ميرزا ، مه تكه ولى ، فهلا ، شار يه كه

دهس وه باني دهس وه برايه تى

ئازا ديخوازن وه ئازا يه تى

پ - وتيشمان براله پشت براوى

جامه گهر قهزاله لاي خودا وى .

ق - ئيسه شه هه رواسه . مه كهر وانى يه ؟؟؟

پ - واي چه ؟ ده رده كه ي فوچه قانى يه

كولكه ي نه ريسيا و شه قه شه قيه سى = قه لماسك

بونيه بيس ده سه وگشكيش هه قيه سى !!

كورد و كوردستان ناوى نه ما وه

هه ره رنگ نه و بيني وجهنگه له ونا وه

يهك ئه لى زه ردم يهك ئيژى سورم

ئهم ئه لى نه رمم نه و ئيژى زورم

يهكى جامه رده ، يهكى نامه رده = زهر

يهك له نا و قه لاخ يهك له بان به رده

= ده وه لان

يهك وه نه قيزه ي بيگانه ئه روا

يهكى سوينك وه سه ر دوژمن كورد ئه خوا

ق - مام ناموچونه ؟

پ - كئغه ي سويليه س

جهژنى به ره مى گزى وفيليه س

ميشگهل شه ريان بي . نه و خوش نه خه فى

ق - ئاي ده ر دوستگان وه گشمان كه فى !

چى نه بو نه گهر توزيك ويسا باين ؟

كه مترئا و روچوى ده رواها وسا باين !

با ماليكمان با ، نه وساله نه ره رنگ

سواق ديواره كه ي ئه مان كرده جهنگ

پ - چارمان چه س قويتاس ؟ نه مجاش

دورانمان ! ؟

ق - خوائا وه زبدا وه نه وه كانمان !!

= عهقل

هه جيج

واتا: مه دینهی فازيله

خوينده وارانى بهريز، لمره دا
 شه مانهوى هه ندى له ئاكارو، كارو،
 كرده وهو، ههستان و، دانيشتن و، خوو،
 باوى ناومروفي گوندى "هه جيج" تان بو
 بگيرينه وه، تان بزانن شه گهله كورده
 موسلمان و، ره سه نه چلون به دريژايي
 ميژو، فرههنگ و باوى ناوخوى پاراستوه
 خهلكى ئاوايي "هه جيج" بيراوه ران و،
 هوزانان له كه ونا راره، هه ميشه تيكوشان
 بوبه خته وهري بهري مروف چاره بهكي
 بنا غه يي بدوزنه وه، چاره سه ركردنيكي وا
 كه كومه له ي كومه لگاي بهري مروف
 خوي له به هشتى خودايي دابييني .

شه مه مروفي هه جيجيه، كه بزه ي سه رليوي
 راستو، ئاشتي خوازي و، دوستي له باري شه م
 ميزه ره و، فرههنجيه ي بهري، تايبه تسي
 خويه تي شه م پيا وه له بهرده س تهنگي و، نه دار
 بو ما وه ي شه س مانگ له مال و خهريكي كلاس
 چنين شه وه - 6 مانگش بو فروتنسي
 ده سكرده كه ي خوي، به پيا ده به نه نا
 كوردستانا شه گهري، تا كلاس ده س دوره كاني
 خوي شه فروشي .

جوريكي وابي كه له ودا هه ژاري برسياهي
 جهنگ، درو، و، ده له سه، دزي، خوويين
 ريژي و، ديل بون و، خوگف كردن و خوقه ف
 كردن و، خوهه لساندن و، به گز به كيا
 چون و، براوخويشك كوشتن و، زينده به
 گوركردني تيانه بي .

"مه دينه ي فازيله" ي به وه رگرتن له
 جه مهوري يهت، هينا وه ته كايه وه، شه م
 دوانه له شوينه واري فهلسه في خويانا
 "شار، يا، واحيده، كومه لايه تي، بهكي
 واكه كه مالي مه تلوب بي. نه خشيان
 بو كيشا وه، كه قانونگه لي، جاري، له ودا
 ههروه ها، ته به قه به ني، لي پرسراوي
 گهلي، كومه لايه تي و، شيوه ي حوكومهت
 حوكم ره وايي، دانيشتواني شه وي
 بگه نه، شه و، بهري، خوشي و، به خته وهري

مه زه ههري ته جه سومي شه م كوششه،
 شوينه واري بي دوا براني، دو بيره وهري
 مه زنه يهك شه فلاتون له يونانا، دوهه م
 فارابي يه له ئيرانا، شه وليان كتبيي
 جه مهوري يه تي نوسيوه و، دوهه ميشيان

به کی وا که هویا و، داخوازی، بهری مروفه .
 بهلام هموئهم ئاوات و، کوشش گله، هیچ دهم و، کاتی له قسه و، تیئوری ته هاتوته ناوپلهی، کار و، کسردده و، جنگ و، دهس درییژی و زورویژی و، درو و، دهلهسه و، فرو، فیل و چه ویلسی و، سی بهختی و، ئاژاوه و، کوسبو و، قورت و سه خلت و، توشی، نه، ته نیا، بنه بر نهیوه، بهلکو روژ بهروژ زیاتر زلم و، ئاژاوه، نانه وه و، جهنگ و، تالان و بیرو، له ناو، بهری ئادمی زادا پهره، دهستی نی و، زور، نه بی، تاراده یه کی و، که هویای، بیراهه ران، بورزگاری و، بهخته هری ئینسان که وتوته، نا و، توف و، گیزه لوکه ی، نا هومیدی .
 بهلام سه رسام هینه ره، که بزانی، له نا و خاک و ئاخی، با و با پیرانی شیمه دا، له کوردستانا، لاندکی بیچو، شیرانا، له شوی نیکا، له داوینسی، ناو، چپاو، چریکا، خه لکیک، نه ژین، که گوندی گچکه ی، نه وان، نوینگی عیده ئال و ئاواتی، نه فلاتون و، فارابی به، بو یه ک کومه لی بهرزو، ته رز .
 له م ئاوایه، داگشت خیر و، بیرو، هیت و، به ره که ت و، شتگه لی باش و، به که لک و، به دهر د خوار دویه ک، که له نا و یک : "مه دینه ی فازیله" دا ئهم مه ده ته، تیکرا هدییه . بی نه وه ی، خه لکی نه وی، ته نانه ت، به وجوره ی و، نه فلاتون دیاردی بو کردبو، بووینه منالی شلو، نه قوسان، له نا و بهرن، بیان جی و، توژی کومه لایه تی، له سه ر

بنه ره تی قسه ی نه و، دامه زرینن .
 نه شی بیژین : له گوندی "هه جیح"
 دا، براستی درو و، ده له سه و، زمان لوسی و، جهنگ و، که له ک و، کوله ک، به هیچ کولو جی شوینه واری، نابینداری له لایه کی دیکه ی شه وه نه گهر چی، سرنج راکیش، دیته، بهرچا و، بهلام یه ک راسته قانی یه که : " ته مه دون و زیاری ماشینی " به وگشت هیزو، وزه و کوتانه وه یه، که هه دیه تی، له پشت ده روازه گه لی چه په ربنی شه مه گونده، بی وینه یه دا، نه م نوینگی نواندنی جه موری یه تی نه فلاتون و، نه م " مه دینه ی فازیله چکوله، ئیده ئال و ئاواتی فارابی یه، له جم و، جـول که وتوو ه! گوندی "هه جیح" خه لکیکی میه ره بان و، پاکدل و، ئاشتی خوازو، ره نجکیش و، راست و، ساغ و، درستی، تیدا، نه ژی .
 گوندی جوان و، کویستانسی " هه جیح" له روژ ئاوا ی کوردستانسی خوشه ویستایه، وه له شاری سنه نا وه ندی نه م پاریزگایه ته نیا ۱۵۰ کیلومیتـر دوره . بهلام گوندی " هه جیح" له باری، دابه ش بونی، ولاته وه، سه ربه شاری :-
 " پاوه" یه و، سیسه دو، چه ن، بنه ماله ی تیدا، نه ژی، بیشک "هه جیح" پاکترین خه لکی نه م ده ورو، زه مانه یه، وه له ئیسار و، نه وین و، دو ستایه تی و، خاکینه و خولینه یی و، مروفایه تی دا . نه ونه، راست و، خوین گهر م و، ساغه، وینه ی، له هیچ شوی نیکا، وه بهرچا و، ناکه وی . هه جیحی له ت و، کوتی که ی دروبه زاریدا، نایه ت

زمان لوسیو، خولتو، به راه لخوایندن نازانی، لهش وگیانی پیاو، و، ژنی هه جیجی پرپره، له محبته و، تهوین. سرنج راکیشه که مروفی هه جیجی، له ژیانیدا، ژنی خوی تهلان نادا، وه تهلان نایی بده میدا، ژنی هه جیجیش هیچکات و ده میک له بیری ته وه دانیه، له میرده که ی خویی دهس هه لگری و، ته لاقی لیوه ربگری. ژن و، پیاوی "هه جیج" له و، ده می وازیانی ها وبهش پیکه وه سازه کن، له گشت با به تیکه وه، بیر ده که نه وه، به لام ته وه ی وانی بی بیریا نا، مه سه له ی جیا بونه وه و، ته لاقه جا هه رله به ره مه یه هیچ که سکیک نه ی بیستو وه تانیستا ژن وشویه کی هه جیجی لیک جیا بو بونه وه و، ژنه هه جیجی یهک تهلان درابی.

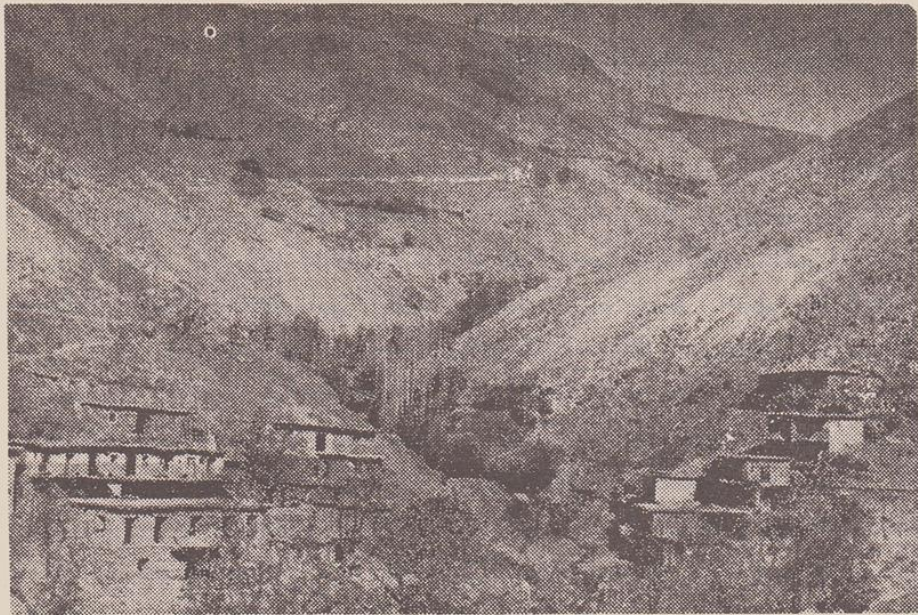
ته نیامه رگه، ته وان واتا؛ ژن و میرد له یه کتر جیا ته کاته وه. هه جیجی کچی خویان به غه واره و، بیگانه، نادهن و، خوشیان، له ناوبیگانه و، لاهه کی ژن ناهینن. جا هه ربه مه هویه وه یه گشت خا و، خیزان و، بنه ماله ی گوندی هه جیج، پیکه وه، خزم و، کهس و، کاری یه کن و، غه واره و، بیگانه یان تیدانیه!

خه لکی ناوایی "هه جیج" به رگی تاییه تی خویان هه یه جا، هه ر، له به ر، ته مه، به هه ر، شوی نیکا، برون له دوره وه دیارن و، خه لک ته زانن، ته وان هه جیجین.

پیاوانی هه جیجی جو ره، به رگیکی، تاییه تی خویان، له به ره که کن که له با به ت خویه وه، زور سرنج راکیش و، جوان و

له باره و، له دنیا دا، لنگه ی بونییه. - سه رو پیچی پیاوی هه جیجی خویی ناسینه ری ته وای مروفی هه جیجیه، به واتای تر سه رو کلاوی هه جیجی وه ک شناسنامه ی ته و، وایه، پیاوی هه جیجی بی ده سه ره و، کلاو، ناگری! - ده سه ره ی ده وری سه ری هه جیجی له پارچه ی ده زو، به وینه یه کی تاییه ته ساز ته گری و، به ده وری سه ردا ته پیچری. ته لیسن: ده سالی ده وری سه ری پیاوی هه جیجی، وهک: شناسنامه یان، کارت، ناسیاوی ته و، وایه، هه ر، ژن و، پیاویکی هه جیجی، له پاش ته وه ی له گونده وه، ده ره که کن، وه ته چنه هه نده ران، له دوره وه به و، سه رو، پیچه وه، له ناو، کورده واریدا، ته ناسرینه وه و، خه لک ته زانن، که ته وان هه جیجین.

خوو کارو، نا کار و کرده وه ی ژن و، پیاوی هه جیجی به یک دو به بر نامه، ناییه ته به یان و، ناوتری، چونکا ته وان ژیان، نا زادوبی وه یان، له ناو، دلی سرشتی، دهس نه خوار دودا زور خوش ته وی، وه، بو به دهس هینانی که ره سه و، شت و، مه کی سه ره تایی، ژیان خویان له که ره به یانه وه تا تاریک و، بولیله ی ئیواران، یه که سه ره، کار ته که کن و، ته ترو قینه وه، "به سواری" گهران بیزارن جا هه ر له به ره ته وه یه تانیستا نه بین راه و، پیاو، یا، ژنی هه جیجی به سواری ته سپ، یا، هیستر، یا ماشین و، شتیوا، هات و، چو، بکه ن، خه لکی "هه جیج" شهش مانگ له سالا خه ریکی ساز کردن و، چینی، کلاش و

تیره گوندی هه جیحه ، مەدینە ی فازیله گچکه یه کواله نا و جرو ، بەردەلانی کوردستانایه

کیوه و، شال و، بەره و، جاجمو، پلاس و،
 یهک جوهره چینی پارچه یهک بسین، که
 ناوی " موهیر" ه - وه له شهش مانگه ی
 تری سالا بوفروتن و، گورینه وه ی ئەو
 ده سکردانه ی خویان، له لان و، گوند،
 ئە چنده ده ری و، به نا و، ناوچه کانی تری،
 کوردستانی، خوشه ویستا، خول، ئەخون و،
 ئەگهرین، به لام له و ماوه ی که ریا نا
 نه یاندا هیچ ده م و، کاتی سواری ئەسپ و
 هیتر و، ماشین و شتی سواری ترنا بن،
 وه له و ماوه یه دا له هه رشوی نیک
 شهویان به سه رادا بیت، هه رله وشوینه،
 ئەگه نه روژ، بو ده وریش، له هه رکوی،
 شه و، دابیت، - بوخه و، وه خواردن، شه و،
 هه ر، له وی ئەبیت .
 پیا و، ژنی هه جیجی نه ته نیا له
 هه جیجی له کاتی شه و، دا هانتا، له تهک چه که مه نی و، که ره سه ی جهنگا،

هه‌جیج بووا ماوه

"هه‌جیج" بووا، ماوه، و، بوچ وان! ئەبیژن: وله‌ریوا یه‌تیشا هه‌یه که، له‌ سالی ۲۰۵ کچی مانگی دا، یه‌کیک له‌ زاروله‌کانی، ئیمام موسای، کازم (ع) به‌ناوی، سه‌ییدعه‌بدو‌لا، که‌ خه‌لکی به‌ "کوسه‌ی هه‌جیج" ناوی ئەبه‌ن و، سویندی پی ئەخون وئه‌ بیژن: "به‌کوسه‌ی هه‌جیج نهم‌ بردوه‌ ناوت" - سیدعبدالله‌دوای ئەوه‌ی، باوکی مه‌زنی له‌لایه‌ن، پیاوه‌چلکا و، خوره‌کانی "هارونه‌ره‌شید" وه‌ گیراو، ده‌س، به‌ سه‌رکرا، روی کرده، ناو، شاخی، هه‌ورا مانی کوردستانی، خوشه‌ویست و له‌وی لانی، بو، خوی ساز، کرد، وه، له‌ شوینه‌دابوو، که‌ ۷ میلا‌ری ئازاو نه‌به‌ز، ها‌تنه‌لای، سه‌ی عه‌بلاو، ئهم‌ شوینه‌وا، ئیستا، به‌ناوی: "هه‌جیج به‌ناو، بانگه‌ئاوه‌دانیان کرده‌وه، - هه‌جیج، به‌مانای، شیوه، دولی قول و، دورو درێژه.

ئهلین: له‌و، کاته‌دا، که‌می دورتر، له‌گوندی ئیستا که‌ی هه‌جیج پیرو، ده‌ ستگیری کی، روناک‌دل و، بیر، له‌ویدا ئه‌ژیا که‌ مریدیکی، ئەو ۷ کچی ئەبن. ئەو پیرو، ده‌ ستگیره، که‌ به‌ "کوسه‌ی هه‌جیج" ناو‌دار بووه، کاتی ئەزانی‌وا، زاروله‌ی ئیمام وئه‌و ۷ که‌سه‌ ها‌تونه‌ته، ئه‌ر، ناوه، ناوه، به‌ مریده‌که‌ی، خوی ئەلی، تا ئەو ۷ کچه‌ی

بیگانه‌و، نامویه، به‌لکو‌ری وشوینی به‌کاره‌ینانی هه‌ج جوره‌ سازو، ئاوازو، موسیقایه‌کیش‌نازانیو، شاه‌زایی پهبان نییه. هه‌جیجی سازو، ئاوازو، موسیقا، به‌کاره‌ینان به‌گوناه‌ ئەزانی. کارو، ئاکاری هه‌جیجی، ئەونه، له‌به‌رچاو، کاربه‌ده‌ستانی حوکومه‌تی به‌ر له‌جه‌نگی دووه‌می ناوگه‌لانی‌دا جوان و، په‌سه‌ند، بووه، که‌ خه‌لکی ئاوا‌ی "هه‌جیج تا ناوه‌ راستی سالی ۱۳۴۸ هه‌تاوی له‌سه‌رباز گیری، ته‌رخان کرابون، وه‌ته‌نانه‌ت له‌م باب‌ه‌ته‌ شه‌وه‌ قاقه‌زو، قه‌باله‌ی ته‌رخانیان بومورکرا بو.

هه‌لبه‌ت ئەشی بزانیان خووشاکاری چاکه‌ وچاکی خه‌لکی گوندی "هه‌جیج" نه‌گوراوه، هه‌روا به‌چاکی و، په‌سه‌ندی باوه‌و، ماوه‌ خه‌لکی ئاوا‌یی هه‌جیج موسلمانن، وه‌بنه‌ره‌تی باوه‌ری تایبه‌تی ئەوان که‌ گونده‌که‌ی، ئەوانی، کردوته، به‌هه‌شتی روی زه‌وین، له‌فیرکردن و، باره‌ینا نیکه‌وه‌ سه‌رچاوه‌ی، گرتوه‌وه، که‌ به‌سه‌دان سال به‌ر له‌مه‌ له‌م‌گونده‌دا، باو بووه‌و، پشت، به‌پشت، تا، ئەمرو، ئەو، ئایی‌ن و، داب و، باوه، پاراستراوه‌و، راگیراوه‌و، ئەم خه‌لکه‌ له‌سه‌ته‌ی ماشین ئاوی، خولی ئیمه‌ش‌دا، خو، و، ئاکاری، به‌هرزی، خویان پاراستوه‌و. - گوندی هه‌جیج له‌به‌ر ئەوه، ته‌ق، ته‌قانه‌و، وه‌زه‌ردو، به‌رده‌لانه، بوکیلگه‌ ناشی، ئەوه‌یه، هه‌ندی، له‌بنه‌ماله‌ی گوندی "هه‌جیج" خه‌ریکی بزنی و، مه‌رو، مالات‌دارین، زوربه‌ی خه‌لکه‌که‌ پی بزوی ژیا‌نی خویان، له‌م‌لاو، له‌ولای شوینگه‌لی‌تری

خوی، له و ۷ کسهی لای زارولهی ئیمام
موسا، ماره بکات، ئه بیژن: هه شیمه تی
تیتای، هه جیج، بهرە، ئه و، بهرەن.
گلکوی، سیدعبداللە ع- ل- م
ئاوایی، هه جیج، دایه و، بوو ته
زیاره تگای، پهیره وان و، خه لکی دل
پاکی، ئاخی پاکی کوردستان .

ئه بیژن سیدعبداللە، له دوا
هه ناسه ی ژینا، له مریدانی خۆن، ویستوو
درو، نه لین، هه رگیز، چه ک هه لنه گرن،
ریگای خودا و، حق، بهر نه دهن، ئه مه یه،
له چه هانی، پر مه ی نه ت و پر له هه لاولا،
هوریا و، ده مه قره و، جهنگ و، بگیرو،
بهرده دا، که خه لک روژی به هه زار، رهنگ
خوی، ئه گوری، که چی هیمان خه لکی
هه جیج، به جوریک، ئه ژین که نوینگیه ی،
نواندنی، ئیده ئال و، ئاواتی بیراوه
رائیک بووه، که "جهه وری یه ت" و،
" مه دینه ی فازیله " یان به ناوی، یه ک
ژیانی، ئیده ئال، بو، بهرە ی مروف،
نوسیوه... شه پول -

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

به ناوی خودای یه کتـا
هه ندی داب و، ده ستورو، باوه ر و،
وا، باوه ژنانی خه لکی گوندی هه جیج"
واتا: " بیری دوش " ه، کان، دوا ی -

بناوهره: لاپه ره ی - ۵ - روژنامه ی
ئیتیلعات - روژی - یه ک شه مو - ۱۵ -
مانگی - گه لاویژی - ۱۳۵۱ هه تاوی -
ژماره - ۱۳۸۶۷ -

ئه وه ی بزن و، په زه کانیان دوشـی،
شوانه کان، له قه راخ، چه می، سیروان،
که زور به ی نیوه رویان، له کاتی، به هارو،
تاوسانا، بزن و مه ره کان بو "بیـری
دوش" ئه به نه، سه ر ئه و، ناوه، له ده م
ئه و چه مه نان و، ماشی پکی، به له زه تی،
بو ئه خو نو، و چانیک، ئه دهن و، ئه وسـا
جاری تر، بزن و په زکان، لی ئه خو رو
ئه به ئه نا و، له ورگه کان و، تا ئیوا ره،
ئهیان له وه رینن.

واباوه، شوان، داره ده سـی،
گوچان، یا گوپالیک، ئه گری به
ده سه وه، هه مانه نیکیش، له ته ک خویدا،
هه ل ئه گری و بالاپوشیکیش، به ناوی:
که په نک، له بهرگن و، خوـوری وه ک
لباده ئه سوریته وه و، بی قول ساز ئه کری
به لام دریژه، تا خو ارچوک دی. و ابـاوه،
لای میگه له په زو، پوله کانیان را ئه گرن
ئه وسه گانه، له گه ل شوان و، میگه له،
مه ره کانا ئه چه، چیا و، چرو، که ژوکو،
پاسه وانی، په زه کان، ئه که ن وه، به
خاتری حورمه تی: " کوسه ی هه جیج، و،
حورمه تی: سیدعبداللە نایه لن، ئه و
گد مالانه بینه، نا و گوندی، هه جیج،
شه وان هه لای، ماله شوانه، که هه ندیک،
له و، لای، ئا وایی، هه جیج وه یه وه ره
که ون و، پاس، ئه که ن، له که و نا را وه
وا، با و بو وه له بهر، ریزگرتن، له
کوسه ی، هه جیج و، سیدعبداللە، له و
گونده سه گ، رانه گیرا وه، نه شیان
هیشتوو، سه گ پی، بنیته نا و گوندی
" هه جیج " وه .

کاتی شیواران، که شوانهکان،
بزن و، پهزهکان، شهکهنهوه، بهناو،
شاوایی دا، بهناو، کوچو کولانسی،
بهتره سک و، باریک و، پیچله ویوچی،
ناوگوندی "هه جیج" دا، پرش و، بلاو،
شهبنهوه، بهباله بال وهیله هیل و،
کاره کارو، باره باربوشیردان به
کارژیلوه، کارو، بهرخو،

کا وره کانیا، خو، شهکهنهوه، به
هه وشو، ناخهل و کوئیل ی خاوه نه
کانیا نا. بهلام بیر دوشهکان،
جام و، بایه و، مهردوش، دینو، شهگره
بهرگوانیان و، پاک پاک گوانی شه و،
پهزو پولانه ی وابه شیرن و، شیرله
گوانیاندا یه، شهیان دوشو، شهوسا،
بیچوه کانیا، تی بهر شهدهن، ههر
بیچوویهک، شهچیته ژیر، زگ، دایکی
خوی و، مهکی شهگری و، شهی مژی،
بهلام، به حاله حال، چهن، قومی
شیری گیر شهکوهی، چونکا، له پیشا
لهلایه ن بیر دوشهکانهوه پاک پاک
دوشراون .

بهراتی شوان بههزیک مه، یا، بزن
له، سالا، دوتمه نه، وه، ههروا، شیری،
میگه له، بزن و، پهزهکان، بوماوهی
مانگیک له ناخری، پاییزا، که مالتهکه،
لهو، کاته، بهدواوه شیرکه م شهکات، به
ناوی بهرات شهدری به شوانه. لهو،
ماوهی مانگه داگروژی، ژنی شوانه، له
تهک، شوانه دا، بزن و، مه رهکان به
خویان، شهدوشن، په نیرو، که ره و، رون
وشتی وایی، لی دهگرن و، بوخسویان
که لکی، لی، وهر دهگرن .

وا، باوه، خه لکی، میگه له که،
بوله وهر، له مانگی، ناخری بههاراواتا:
له ناخری، "جوزه دان" - "زهردان" ه وه،
بوماوهی سی مانگ، شهبنه، کویستان.
ههندیکیش، له خه لکی شه وگونده، لهو،
سی مانگه، گهرمه دا، له جهنگه ی، هاوینا،
شهچنه کویستانو، جیگای، ساردو، فینک.
شه بیژن: شوی نیک بهناوی "گاودول" -

لهدوسی، فرسهخی، باشوری، چه می شیروان
ههیه، شیوودول و، چیمهن و، شینایه کی،
زورخوش و، فینک و، خه مره وین و، دل
بزوینه. خه لکه که شهچنه شهوشینه .
۶۰-۷۰ بنه مالیهک، که له هه جیجهکانی
تر، مهرو، بزنو، مالاتیان زورتره هیه، له
کاتی، خویدا هه موان تیکرا، کوچ، شهکهنه
ههواره هاوین، بهو، نا زوخه، که مهوه
واهدیانه، بارگه و، بنه بار، شهکهنو،
شهکهنه ریگا و، بان پیاو، ژن و، پیرو
لاو، کج وکوگنا وایی هه جیج له هاوینا
به جی دیلن، له هاوینه هاوارا، "که پر"
سا زشهکن وهک پلاژی، ده م، دریا وایه،
بهلام "که پر" فهقیرانه تره و، چواز

دیواره که ی به قوروم سوره و بهرد،
هه لده چنن و، سهربانه که شی، بهلق و،
پوپ و، گهلای دار، بهرو و، داری لیره وار
دا، شهپوشن. یان چهن دار، دا شهکوتن،
ونیوانه که یان به شول و، خهلفی ناسک
وهک: چه پر، شهته ننو، هه لاش،
شهدهن، به بانه که یدا، شه مه، که پر،
یا، چارداخی پی شهلین، وه له هاوینا،
له کویستان، یان، لای خه رمان و،
چارداخه توتنو، باخ و، بیستانو، بیستان
چایی دا تیدا دا شه نشینو، هه ژاران نه ژیانی

تداشکهن .

کاتی له کویستان بومانگانو ،
کاکه کیشیان ، گناوان ده گرن که چل په نجا
روژ بیان ، له وه رینن ، وه بو ، هدرگایهک ،
یا مانگایهک ، روژی چوارتمهن ، به گناوان
شده دن ، به لام له ماهی سال ، که خویان
ش چله وه رو ، شیواران دینه وه ، نیازیان
به گناوان نیه .

واباوه ، له به هارانا ، روژی ، دوجار
وه ، له پاییزانا ، به کجارمانگا ته دوشن ،
دوای دوشین ، گویلکه کانیان ، ته خه نه ، بهر
مانگاگان ، تا گویره که کان چکولهن روژگان
دوجار ، به لام کاتی گه وره بون ، روژی
جاریک شیان خه نه ، بهرمانگاگان ، تا
گوانیان بمژن .

گویلک و ، کارژیلهو ، بهر خه کان
چ له کویستان ، وه ، چ له نا وایی دایه کنه
به رده س ، منالی ده ، دوانزه سالانه ،
تا ، له وده ور بهرانه دا ، بیان له وه رینن ،
ش گهر ، مالیک ، منالی ، وایان ، نه بی ،
شده نه ده س منالی ، هاوسا کیان ،
بوهر ، روژی ، حق ده سیکی ، بوله بهر
چاوده گرن ، و اباوه ، له پیش ، پاییزا ،
له هوار ، ده گهرینه وه ، ته و تفاق و ،
گزره و ، که ما و ، کولوش و ، گیا و ، بیونجه و
درو ، گهنگه لاشک و ، گهلا تالوو ، تهرمه
گژو ، گیا و ، ثالف و ، تفاقانه ، وا ، له
که ژو ، کودوریویانه و ، خریان ، کردوته وه
به شه غره و ، رهشکه و ، شتی وا ، له ، که رو
هیستری بار ، شکه و ، شتی و ، شتی کیشنه ،
نا و ، کادین و شتی وا ، بیان ، له شوی نیک
له گیشه و ، تایه ی ، شده دن ، بو تفاق ی ،
زستانی نا ژه له کانیان .

له گوندی هه جیج به و تفاقه ده لین :

"زه رده لو" - کاتی گه رانه وه بو هه جیج
ششی به سر ، سیروانا برون که ۱۵ زه ،
سال ، بهر ، له مه ، پردیکی ، گه وره یان
به دريژای سی چل میتر به تیرئاسن و ،
بهردو ، چیمهن تو ، به سر اکیشا و ، دارش تو وه
له پیش ساز کرانی شم پرده ئاسنه ،
له پیشا ، خه لکه که ، نا چاره هر چهن ، سالیک
له م لاو ، له ولا ، لق و ، پویی دارمیوی
ترو ، تازهیان ، خرده کوده وه ، ههروهک :
گوریس و شریت به سر یه کا ، بایان شدا و
به سر چه می سیروانا رایه له رایه له یان
ش کردو ، پردیکی شیره تیان ، بوها تو ،
چو کردن ساز شه کرد ، وه ، به زارا وه ی
خویان ، به م ، جوړه ، پرده یان شوت :
"وه ننن" وه ندهن به هه ورامانی به
پردیک ده لین : له لقی دارمیوسا زکرابی .
وهن ، له فهرهنگا ، به مانای : "داروشول و ،
جنگ و ، بیسه لان ، ه" - شم جوړه پرده ،
زیاتر له دو سال ده و امی نده هینا ، که
به فرو ، باران و نا و ، تاولی ، شکه و ت
که م که م شسوا ، و ، شپروخا و ، شپووا و ،
ورد ، شبو ، و لقه لقه لیک بهر شبو ، و ،
شکه و ته نا و ، چومی سیروان ، یان ، با
شک برد . له ساله کانی دوا یی دا ، بو
ساز کردنی "وه ننن" که زیاتر ده و ام بینی
له گهل شولی ، دارمیوه کان ، شوله ،
ئاسنی ، بارکیان شه هونده وه تابه لکو ،
پرده که ، زیاتر خوبی ، راگری ، به لام
شمه ش شه ونه که لکی نه بو . زورجاران ،
که ژن ، یا ، پیا و ، یا ، مهرومالات به سر
شو ، پرده دا ، شروی ، پرده که ، شپسا و
زرم ، شه که و تنه ، نا و ، خوراوی ، ناوی

سیروان و، ئەمردن و، ئەخنکان و، تیا، ئاسنیان، لەکرمانشان کریو، پانزە
 ئەچون، زورجاران، ژن و، پیاو کە، بە، سال، بەر لەمە، ئەوپرە، قسوت و،
 کولەبارەو، کەچونەتە، سەرپرەدە، قاییمەیان سازکردو، خویان، لەئاو
 پساو، ئەوپیاو، وژنە، هەژارانە، بردن و، خنکان رزگارکرد. —
 کەوتونەتە، ناو، ئاوی سیروان و، ئاو، هیوادارین گشت خوشک و، بەرا
 بردوین و، خنکاندونی و، چەندین، بنە، موسلمان و، دوستانی ئیمەش لەخەم و،
 ماله، بەم جوورە ئازیه تبار، بون و، تیا، پەژارەو، کوسپ و قورتی روژگار رزگار
 چون. تاخەلکی ئاوی هەجیح هاتنەسەر، بن. شەپۆل.
 ئەمە، دراویکیان خرکرده و، تیا —

● بانگەواز: ●

خوشک و براییانی بەریز گوڤاری گرشەیی کوردستان،
 هەرۆک ئەزانن بە یارمەتی هەندێ لە خوشک و برا فەرھەنگ و
 ئدەب دۆستانی کوردی تاران دینە دەری جا بو ئەوێ گرشەیی
 کوردستان باشتر بتوانی ئەرکی سەرشارنی نیشتمانی خۆیی
 بیا بە پێوە، لەریگی گەشاندنەوێ پەرەپێ دانی وێژەوێری
 و فەرھەنگی گەلی کورد هەنگاوی بە رزتر هەلگری و بتوانی
 دەنگی بەرەیی کورد بە گەلانی ئیران و جەهان را بگەیی و
 پیلانەکانی گەل دوژمان لە گشت کوردە واریدا دەرخات،
 نیازی بە یارمەتی زیاتر هەیی و هەرۆهە ئیمە کوری نوسەران
 چاوە روانین، هەوالی راست و درستمان لە هەر شوینیکی
 کوردستانا بو بنیرن، هەوێراو، قسەیی خوش، مە بەستی
 سیاسی و رامیاری، ئابوری، فەرھەنگی، کومەلایەتی و
 شتیوامان بە دیاری بو بنیرن و زیاتر یامەتیمان بدەن بەلام
 بو ئەوێ لە کردەوێدا پەرە بە زمانە کەمان بدەین ئەبی
 تەنانت نامەیشمان بە کوردی پەتی بو بنوسن، ئەگەر بە
 کوردی نە بی وەری ناگرین.

دوس، پھتی دس

برو

چاو - برزول
مزول

گوی
گوجکله

پوز

لوت
قولاپه

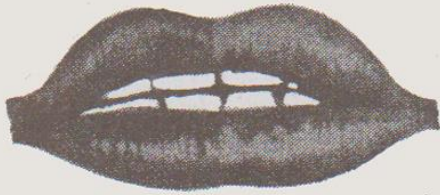

لیو لیو لرفیہ

قامک
تپیل، قامکی شادہ
قامک گه وره

پومہ ت

لیو، دیان، ددن
دیانی، سه روزخوار

له پ
له پی دس

جومگه ی
دس

گوزینک

مہم کچہ مه خہ لی ناوہ ته سہر
تاور، ناوہ کہ، هاتوتہ کول

به‌رگی ئافره ئی کورد ئیسا نی ترین و، جوان‌ترین و ره‌سەن‌ترینی به‌رگه له‌جه‌هانا
توبروانه. ئەم ژنه کورده‌وا، گوزەیی، له‌سه‌رشانی دا ناوه، ئەچی بو ئاو هینان چونگاله‌گوند،
کانی کوردستانا، لوله‌کیشی ئاونییە، ژنای کورد ناچارن ئاوا ئاو بینن.